

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

27 oktober 2003

BELEIDSBRIEF

Onderwijs en Vorming

Beleidsprioriteiten 2003-2004

ingediend door mevrouw Marleen Vanderpoorten,
Vlaams minister van Onderwijs en Vorming

INHOUD

	Blz.
1. Leerkrachten in de lift	4
1.1 Bestrijding lerarentekort	5
1.2 Waardering van de leerkracht	5
1.3 De nieuwe leerkrachtenopleiding	6
2. Schoolverlaters hebben kwalificaties nodig	6
2.1 Aantal vroegtijdige schoolverlaters moet dalen	6
2.2 Meer talen in de klas	7
2.3 Stimuleren van ondernemingszin	8
2.4 Talenten ontwikkelen	8
3. Waarderen van het technisch en beroepssecundair onderwijs	9
3.1 Alternerend leren volwaardig in het leerplichtonderwijs integreren	9
3.2 Regionale technologische centra (RTC) optimaliseren	10
4. Vereenvoudiging van de regelgeving : vermindering van de administratieve lasten	11
5. Kwaliteitszorg en kwaliteitsbewaking optimaliseren	11
5.1 Maatschappelijk debat voeren over het beleid omtrent kwaliteitszorg in het onderwijs	11
5.2 Meten van leerlingenprestaties en leerwinst	11
6. Eindtermen, ontwikkelingsdoelen en de implementatie van specifieke eindtermen	12
7. Het onderwijs afstemmen op de verschillen tussen leerlingen en cursisten	13
7.1 Uitbouw van gelijke onderwijskansen en zorgbeleid	13
7.2 Versterking van het onderwijs aan leerlingen met een handicap	13
7.3 Anderstalige nieuwkomers onthalen in het leerplichtonderwijs	13
7.4 Oprichting Huis van het Nederlands	14
7.5 Stimuleren van respect voor diversiteit	14
7.6 Modulariseren van de basiseducatie	14
7.7 Bestrijden van de laaggeletterdheid	15
8. Wegwerken van mogelijke financiële drempels	15
8.1 Kosteloosheid in het leerplichtonderwijs	15
8.2 Studietoelagen optimaliseren	15
8.3 Een kwaliteitsvol leerlingenvervoer verzekeren	16
9. Draagvlak van de scholen en de Centra voor Leerlingenbegeleiding versterken	16
9.1 Samenwerking tussen onderwijs en welzijn verbeteren	16
9.2 Herstelgerichte antwoorden bieden op tuchtproblemen in de school en time out- projecten	17
9.3 Antisociaal gedrag in het secundair onderwijs voorkomen	17
9.4 Bevorderen van de verkeersveiligheid	17
9.5 Centra voor Leerlingenbegeleiding moderniseren	18

10. Informatie- en communicatietechnologie (ICT) integreren	19
10.1 Evaluatie van het ICT-beleid	19
10.2 ICT-vaardigheden stimuleren	19
10.3 ICT-coördinatie ondersteunen	19
10.4 Nascholing van leerkrachten verzorgen	19
10.5 Ontwikkelen van leermiddelen voor e-learning	20
10.6 Begeleid individueel studeren (BIS) in het volwassenenonderwijs integreren	20
11. Een participatieve schoolcultuur stimuleren	20
11.1 Participatie op schoolniveau versterken	21
11.2 Ondersteunen van de participatie van leerlingen, personeelsleden en ouders	21
11.3 Vlaamse Onderwijsraad als strategische adviesraad installeren	21
12. Kunstonderwijs stimuleren	21
12.1 Samenwerking tussen cultuur en onderwijs optimaliseren	21
12.2 Het deeltijds kunstonderwijs verder uitbouwen	22
13. Hertekenen van het onderwijslandschap	22
13.1 Basisonderwijs	22
13.2 Volwassenenonderwijs	23
13.3 Kerntakendebat	23
14. Het hoger onderwijs versterken in de uitvoering van zijn maatschappelijke opdracht	24
14.1 Structuur van het hoger onderwijs veranderen en de accreditatie regelen	24
14.2 Flexibiliseren van het hoger onderwijs	25
14.3 Studietoelagen en sociale voorzieningen aanpassen aan de evolutie in het hoger onderwijs en in de maatschappij	26
14.4 Studentenrechten bepalen en participatie stimuleren	26
15. Levenslang en levensbreed leren afstemmen en verder uitbouwen	27
16. Scholeninfrastructuur verbeteren	29
17. Brussel en de Vlaamse Rand	29
17.1 Brusseldecreet	29
17.2 Vlaamse rand	30
18. Het onderwijs internationaliseren	30
18.1 Deelnemen aan het Europees onderwijsbeleid	30
18.2 Het Vlaams onderwijs aansluiten op beleidsinitiatieven van andere multilaterale organisaties	32
18.3 De bilaterale onderwijssamenwerking voortzetten	32
Stand van zaken van de uitvoering van de resoluties en moties aangenomen door het Vlaams Parlement	34
Resoluties	34
Moties	35

**Beleidsbrief Onderwijs en Vorming
2003 – 2004
Marleen Vanderpoorten**

Voor de Vlaamse regering is het laatste jaar van deze legislatuur aangebroken. Voor mezelf heb ik reeds uitgemaakt wat er me te doen staat. De tijd die me rest tot de verkiezingen verdeel ik over twee grote activiteiten: het afwerken van een aantal lopende beleidszaken en mijn onderwijsbeleid voor de toekomst voorbereiden.

In die toekomst zie ik verschillende grote topics het onderwijslandschap beheersen: personeelsbeleid, financiering, zorg op school,... Over die zullen de democratische partijen debatteren. Elke kleuter, leerling, student, juf, leerkracht en docent moet op me kunnen rekenen en weten dat ik inspanningen doe voor alle onderwijsniveaus. Het onderwijs aan leerlingen met een handicap krijgt een speciale vermelding. Het is intens, veeleisend en noodzakelijk. Daarom verdient het de nodige aandacht. Onderwijs- en beleidsmensen moeten samen zitten om het buitengewoon onderwijs de komende jaren te geven waar het recht op heeft.

Heel onze economie, heel onze samenleving draait rond kennis. In die kenniseconomie zijn scholen, opleidingen en diploma's onontbeerlijk. Om een onderwijsbeleid te realiseren dat tegemoet komt aan de hoge eisen die de samenleving stelt, moeten we blijven ijveren voor een groter onderwijsbudget. Ook de engagementen die we in Europees verband genomen hebben, vragen om meer middelen. Tijdens deze legislatuur werd al zwaar geïnvesteerd in onderwijs. In 2004 stijgt het onderwijsbudget nog eens met 275,6 miljoen euro. De bereidheid om meer geld voor onderwijs te voorzien is er. Ik hoop dat ze in de toekomst nog zal toenemen.

1. Leerkrachten in de lift

Het beleid om het leerkrachtenberoep aantrekkelijk te maken, blijkt stilaan zijn vruchten af te werpen. Het laatste arbeidsmarktrapport en de cijfers van de inschrijvingen doen vermoeden dat het leerkrachtentekort stilaan zal verdwijnen. Het aantal studenten dat voor een lerarenopleiding kiest, stijgt. Net als het aantal inschrijvingen in de GPB (Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid) opleidingen. Dat wil zeggen dat ook mensen die al een job hebben, zich dus geroepen voelen om leerkracht te worden.

Niet iedereen die voor leerkracht studeert, gaat voor de klas staan. En niet iedereen die leerkracht wordt, blijft dat voor de rest van zijn leven. Om een zicht te krijgen op de motivaties om leerkracht te worden, te blijven of het beroep te verlaten, heb ik een wetenschappelijk onderzoek laten uitvoeren. De resultaten verwacht ik eind 2003. Het lerarentekort beperkt zich trouwens niet tot Vlaanderen. Het is een tendens die zich in heel Europa laat opmerken.

De OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) startte in 2002 een onderzoek rond 'aantrekken, ontwikkelen en behouden van leerkrachten'. Om een beter zicht te krijgen op de ernst van de zaak en om de Vlaamse situatie te vergelijken met andere landen, heb ik besloten deel te nemen aan deze OESO enquête. Tijdens het afgelopen schooljaar heeft een internationaal team van experts het personeelsbeleid in het Vlaamse

onderwijs onderzocht. Ze spraken met sleutelfiguren en brachten bezoeken aan basis- en secundaire scholen en aan instellingen voor de lerarenopleiding. Het internationaal vergelijkende rapport wordt verwacht in het najaar van 2003. De ideale manier om mijn beleid van de voorbije jaren te toetsen en een uitstekende basis om voorstellen voor de toekomst te formuleren.

1.1 Bestrijding lerarentekort

In 2000 bestreed ik het lerarentekort met de volgende maatregelen: het oprichten van de vervangingspool, de zelfstandige stages, het beter betalen van overwerk en de mogelijkheid om terug te keren in actieve dienst. Op basis van de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek dat momenteel in uitvoering is, beslis ik om deze maatregelen te verlengen of bij te sturen.

Eén van de maatregelen zal hoe dan ook verlengd worden. Met name het beter betalen van personeelsleden die in bijbetrekking werken en van hen die tijdelijk zonder pedagogisch bekwaamheidsbewijs lesgeven in de derde en vierde graad van het secundair onderwijs. Oorspronkelijk gold deze maatregel maar voor 2 schooljaren.

1.2 Waardering van de leerkracht

Sinds kort beschik ik over de resultaten van een wetenschappelijk onderzoek naar de tijdsbesteding en de taakbelasting van leerkrachten. Wat blijkt daaruit? Dat leerkrachten hun job als belastend omschrijven maar wel tevreden zijn met hun werk en niet van plan zijn het onderwijs te verlaten.

Wat opvalt, is dat leerkrachten hun tijd zeer verschillend verdelen. De oorzaak van deze verschillen ligt soms bij de school, soms bij de persoon zelf. Schoolgebonden factoren zijn de onderwijssoort, het onderwijsniveau, de schoolgrootte, de klasgrootte, de functie, ... Persoonsgebonden factoren zijn het geslacht, de gezinssituatie, het statuut, de anciënniteit, het vak dat men geeft, ...

Onze leerkrachten verdienen ons respect. Hun beroep is mooi, broodnodig en zeker niet eenvoudig. Ze genieten van hun werk maar weten ook hoe belastend het kan zijn. Ik zal nagaan hoe we van de aanbevelingen uit dit onderzoek beleidslijnen kunnen maken. Het debat rondt het personeelsbeleid is pas opgestart. Het is dus te kort dag om dit schooljaar nog wijzigingen door te voeren. Ik verwacht wel dat de werkgroep onderwijspersoneel nadenkt over een personeelsbeleid dat leidt tot kwaliteitsonderwijs. Deze oefening moet een voorstel opleveren voor een al even kwalitatief personeelsbeleid in de volgende legislatuur en voldoende materiaal leveren om de gesprekken over CAO VII te stofferen.

Voorstellen voor het personeelsbeleid van de toekomst verwacht ik ook van het project 'Accent op talent' (cf. talenten ontwikkelen). De voortrekkersscholen in dit project krijgen de kans ervaring op te doen met een personeelsbeleid dat wat meer gedereguleerd en dus wat lossier is maar uiteraard nog steeds respect heeft voor de basisrechten van de leerkrachten. De idee achter het concept: scholen waar leerkrachten zich goed voelen, zijn vaak succesvolle scholen. Wetenschappelijk onderzoek moet uitwijzen hoe een personeelsbeleid kan bijdragen tot het ontwikkelen van een vernieuwende schoolcultuur en hoe het beleid daarop kan inspelen.

In elk geval moet onze communicatie met de leerkracht correct zijn. Daarom liet ik een website ontwikkelen met informatie over het leerkrachtenberoep. De ‘Gids voor leraren’ biedt leerkrachten van alle onderwijsniveaus informatie over hun rechten en plichten in het deel ‘werken in het onderwijs’. Personen met interesse voor het leerkrachtenberoep kunnen terecht in het deel ‘een job vinden in het onderwijs’. In de toekomst zal de website worden uitgebreid met een deel over jobinhoud.

Omdat ik het ook belangrijk vind dat leerkrachten rechtstreeks, snel en correct geïnformeerd worden over het onderwijsbeleid, wordt in november 2003 lerarendirect gelanceerd. Dit is een wekelijkse, elektronische nieuwsbrief met korte en zakelijke informatie over de beleidsthema's en -aspecten die leerkrachten direct aanbelangen. In eerste instantie wordt de nieuwsbrief verstuurd naar alle leerkrachten die hun e-mailadres bezorgen. In een tweede fase kan men overwegen alle Vlaamse leerkrachten een e-mailadres te bezorgen en hen op lerarendirect te abonneren.

1.3 De nieuwe leerkrachtenopleiding

De evaluatie van de lerarenopleiding en de bijhorende aanbevelingen waren stof voor heel wat discussie. Op basis daarvan werd een voorontwerp van decreet geschreven met onder andere volgende krachtlijnen: de beperking tot twee opleidingseenheden voor de geïntegreerde lerarenopleidingen secundair onderwijs, de vervolgopleidingen die bekroond worden met een diploma van leraar, een betere aflijning van de verschillende soorten stages en het mentorschap, de samenwerkingsmodaliteiten van alle opleidingsinstituten, de mogelijkheid om de kwaliteitszorg aan te passen, ... Het ontwerpdecreet zal dit werkingsjaar aan het Vlaams Parlement worden voorgelegd, zonder evenwel de ingangsdatum te laten samenvallen met de implementatiedatum van de BAMA-structuur.

Op basis van de aanbevelingen uit de evaluatie van de lerarenopleidingen heb ik de basiscompetenties van de leerkrachten laten herwerken. Actuele thema's zoals ICT, gelijke onderwijskansen, taalvaardigheid en participatie komen nu ook aan bod. De geactualiseerde basiscompetenties zullen ter goedkeuring aan de Vlaamse regering voorgelegd worden zodat ze van start kunnen gaan vanaf september 2004.

Binnen het beleidsdomein onderwijs zal verder uitvoering gegeven worden aan het decreet houdende evenredige participatie op de arbeidsmarkt.

2. Schoolverlaters hebben kwalificaties nodig

2.1 Aantal vroegtijdige schoolverlaters moet dalen

Naar aanleiding van de Werkgelegenheidsrichtsnoeren van 1999 pleitte ik in mijn beleidsnota voor een vermindering van het aantal jongeren dat vroegtijdig en ongekwalificeerd de school verlaat. Deze doelstelling werd aangenomen op de Top van Lissabon in 2000 en vervolgens opgenomen door de Vlaamse regering in 2001 in het Pact van Vilvoorde. Ondertussen heb ik, samen met mijn collega-onderwijsministers van de Europese Unie, dit engagement geconcretiseerd en keurden we in mei 2003 een gekwantificeerde doelstelling (benchmark) rond vroegtijdige schoolverlaters goed. De EU streeft naar een gemiddelde van maximum 10% vroegtijdige schoolverlaters tegen 2010. Dit percentage heeft betrekking op het aandeel van de 18 tot 24-jarige bevolking dat maximaal het lager secundair onderwijs met succes beëindigd heeft en niet langer naar school gaat. In Vlaanderen staat

lager secundair onderwijs voor de eerste graad van het secundair. Een vroegtijdige schoolverlater is - voor deze Europese doelstelling - dus iemand tussen 18 en 24 jaar met maximaal een getuigschrift van de eerste graad secundair onderwijs. In 2000 behoorde 11,6% van de 18 tot 24-jarigen in Vlaanderen nog tot de vroege schoolverlaters. Om de realisatiegraad van deze doelstelling na te gaan – het terugbrengen van het aantal vroege schoolverlaters - wordt de 'Labour Force Survey' gebruikt, wat voor Vlaanderen overeenkomt met de 'Doorlopende Enquête naar de Arbeidskrachten' van het Nationaal Instituut van de Statistiek.

Hoewel de definitie van het begrip vroegtijdige schoolverlaters niet altijd eenduidig is, gaat het steeds om het minimum aan kennis en kwalificaties dat noodzakelijk is om deel te nemen aan levenslang leren en het maatschappelijk leven in het algemeen. Het aantal vroegtijdige schoolverlaters moet dalen. Dit is essentieel om de tewerkstelling en de sociale cohesie van de bevolking te garanderen. Om de evolutie van de ongekwalificeerde uitstroom uit het Vlaams onderwijs van nabij te volgen, liet ik een paar jaar geleden specifieke meetinstrumenten voor de verschillende definities van het begrip ontwikkelen. Momenteel is door de aard van de onderwijsdatabanken slechts een schatting van die uitstroom mogelijk. Met de introductie van een uniek leerlingnummer in deze databanken, zal het op termijn mogelijk worden die uitstroom precies te berekenen.

2.2 Meer talen in de klas

In Vlaanderen kunnen scholen vanaf het vijfde studiejaar, en op vrijwillige basis, met vreemde talenonderwijs starten. In samenspraak met het Vlaamse parlement zou ik die scholen die dat wensen de mogelijkheid willen geven dit te vervroegen. In geen geval wil ik scholen verplichten. Het is belangrijk dat het vreemde talenonderwijs in overleg met alle betrokkenen wordt ingevuld. Bovendien wil ik scholen de wettelijke mogelijkheid geven te starten met taalinitiatie voor een derde taal. Het schoolbestuur moet, in samenspraak met leerkrachten, directie en ouders, beslissen of het van die mogelijkheid gebruik wil maken en hoe het dit zal doen. Heel wat scholen experimenteren reeds buiten de schooluren met taalinitiatie Frans of Engels op een vroege leeftijd. Ik ben er van overtuigd dat deze vervroeging van het vreemde talenonderwijs beantwoordt aan een reële vraag. Eventuele wijzigingen in de regelgeving voor de rand- en taalgrensgemeenten zal ik met mijn federale collega die bevoegd is voor de taalwetgeving aftoetsen.

Voor het secundair onderwijs zal ik de deskundigen van het departement laten onderzoeken hoe we de eindtermen voor vreemde talen aan het Europese referentiekader kunnen aanpassen. Daarnaast moet worden onderzocht hoe we de opties voor de derde vreemde taal in het secundair onderwijs kunnen verruimen. Met de uitbreiding van de Europese Unie zou het voor Vlaamse scholen interessant zijn om naast Duits, Italiaans, Spaans of Russisch ook andere officiële talen van de Europese Unie aan te bieden. Dit is een materie waarin zowel directie, leerkrachten, ouders en leerlingen moeten gehoord worden. Tenslotte moet worden nagegaan hoe we vanaf het eerste jaar secundair onderwijs het onderwijs van twee vreemde talen kunnen verplichten en moet het vreemde talenonderwijs in het beroeps- en technisch secundair onderwijs opnieuw bekeken worden.

Om dit te realiseren zullen de initiële lerarenopleiding en de nascholing op deze maatschappelijke en internationale evoluties moeten inspelen. Toekomstige en huidige leerkrachten moeten de modernste onderwijsmethodes kunnen aanwenden en de mogelijkheid hebben om taalstages te doen in binnen-(Duitstalige en Franstalige gemeenschap) buitenland.

Ik zal de uitwisseling van taalleerkrachten tussen de Vlaamse en Franse gemeenschap binnenkort met mijn collega-onderwijsministers bespreken.

2.3 Stimuleren van ondernemingszin

Onderwijs en vorming spelen een belangrijke rol in het ontwikkelen van ondernemingszin. Zoals verduidelijkt in onze bijdrage aan het Groenboek over ondernemerschap in Europa reikt ondernemingszin verder dan de voorbereiding van jongeren op het zelfstandig ondernemerschap. Daarom gaf de Vlaamse overheid de scholen via de vakoverschrijdende eindtermen een extra stimulans om de ondernemingszin van de jongeren zowel in het basis- als het secundair onderwijs aan te wakkeren. De universiteiten en hogescholen moeten ondernemerschap en innovatie op een geïntegreerde wijze in het curriculum van alle studenten opnemen.

De overheid steunt, samen met het bedrijfsleven, allerlei initiatieven om ondernemingszin aan te zwengelen, zoals de projecten van de Vlaamse Jonge Ondernemingen ('Kid@Bizz' voor de lagere scholen, 'mini-ondernemingen' voor de secundaire scholen en de 'Small Business Projects' voor de hogescholen), de 'Grote Prijs Ondernemende School' van Unizo in samenwerking met het Centrum voor ErvaringsGericht Onderwijs (CEGO) van de KU Leuven en de Cera Foundation, 'Responsible Young Starters' dat verantwoord zelfstandig ondernemerschap bij jongeren wil stimuleren en 'STEP', een project dat methodologieën voor leerkrachten en opleiders wil ontwikkelen om ondernemingszin bij kinderen, jongeren en studenten te bevorderen. Tenslotte wordt door de brugprojecten onderwijs-economie steun gegeven aan projecten, ingediend door een samenwerkingsverband tussen de bedrijfswereld en het onderwijs, met als doel het ondernemerschap bij de studerende jeugd te stimuleren.

2.4 Talenten ontwikkelen

De commissie van de Koning Boudewijnstichting die zich boog over de waardering van technische en technologische beroepen en opleidingen rondde eind vorig jaar haar rapport 'Accent op talent' af. De commissie concludeerde dat scholen de uiteenlopende talenten van de leerlingen op intellectueel, technisch en sociaal vlak moeten ontdekken, waarderen en ontwikkelen. Ook op de werkvloer moet er in die zin verandering komen. De commissie beperkte zich niet tot theoretische beschouwingen, maar stelde meteen voor om in enkele voortrekkerscholen haar geïntegreerde toekomstvisie rond anders leren (b.v. meer modulair onderwijs), anders kiezen (b.v. aantrekkelijker aanbod van technische opleidingen) en anders besturen (b.v. meer autonomie) uit te testen. De vernieuwing moet starten aan de basis, in de scholen zelf. De commissie nodigde tegelijk de sociaal-economische wereld uit om verder na te denken over anders werken (b.v. opheffing arbeiders- en bediendestatuut).

Vanaf 1 september 2003 werden 16 innovatieprojecten opgezet, verspreid over ruim 50 basis- en secundaire scholen. Indien de bestaande regelgeving de experimenten belemmert, worden aan de betrokken scholen tijdelijk uitzonderingen toegestaan, in zoverre deze de rechtszekerheid van leerkrachten en leerlingen niet in het gedrang brengen. Een aantal projecten gaan over 'Anders Leren'. In deze projecten kunnen leerlingen begeleid zelfstandig leren en worden ze anders geëvalueerd. De beschotten tussen algemeen, technisch en beroepsonderwijs worden vervangen door studiegebieden. Techniek en technologie krijgen meer aandacht. Stages in ondernemingen worden zinvoller en aantrekkelijker. Het modulair beroepsonderwijs krijgt een verdere pedagogische invulling. Er wordt gesleuteld aan de overgang van basis naar secundair onderwijs. Sociale vaardigheden worden beter geïntegreerd

in de opleiding. En er wordt een open leercentrum ontwikkeld. 'Anders Kiezen' komt ook aan de orde, zoals een school die continu en nadrukkelijk de keuzebegeleiding opneemt. Andere voortrekkerscholen leggen het accent op 'Anders Besturen' en ontwikkelen bijvoorbeeld een instrument voor schoolmanagement. Intussen buigen de sociale partners zich in de Sociaal-Economische Raad voor Vlaanderen (SERV) over initiatieven rond 'Anders Werken'.

De ervaringen van de scholen, de voorstellen van de SERV en andere concretisering van de concepten uit het rapport 'Accent op talent' worden gebundeld in een witboek voor de volgende Vlaamse regering, dat in de zomer van 2004 zal worden voorgesteld. Dit witboek zal de bakens uitzetten voor fundamentele onderwijsvernieuwingen in Vlaanderen tegen 2010. Deze vernieuwingen zullen een oplossing trachten te bieden voor twee grote knelpunten: het aantrekken van voldoende mensen voor technische en technologische beroepen (bouwvakker, elektrotechnicus, kapper, verplegende, ICT-specialist, ingenieur enz.) en het aanpakken van de uitdagingen van de kennismaatschappij. De innovatieprojecten in de scholen zullen verduidelijken of de voorgestelde onderwijsvernieuwing werkt en waar bijsturing nodig is. Het decreet houdende evenredige participatie op de arbeidsmarkt treft ook de onderwijsinstellingen in hun functie van stage- en beroepskeuzebegeleider. In het uitvoeringsbesluit waarnaar we hiervoor reeds verwezen, zullen dan ook maatregelen voorzien worden die op deze doelgroepen van toepassing zijn.

3. Waarderen van het technisch en beroepssecundair onderwijs

3.1 Alternierend leren volwaardig in het leerplichtonderwijs integreren

In 2004 bestaat het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO) 20 jaar. Die verjaardag biedt een uitstekende gelegenheid om even terug te blikken en van daaruit nieuwe en betere pistes voor het vervullen van de deeltijdse leerplicht uit te tekenen. Gedurende de twee decennia van zijn bestaan, is het DBSO uitgegroeid tot één van de laatste schakels in het watervalstelsel van het Vlaams onderwijs. Voor tal van leerlingen slagen we er nog steeds niet in een (zinnige) invulling van het werkluik te vinden waardoor het alternierend leren een dode letter blijft. Jongeren reële mogelijkheden bieden om werkervaring op te doen, blijft één van de grote uitdagingen.

Het deeltijds onderwijs moet uitgroeien tot een volwaardige manier van alternierend leren dat een voltijds engagement vanwege de jongeren inhoudt. Om dit te realiseren, moet - naast de opleiding in een centrum - een leerrijke werkervaring worden aangeboden. Er moeten dus voldoende werkervaringsplaatsen voorhanden zijn en zowel de overheid als de privé moet haar verantwoordelijkheid opnemen.

Voor de jongeren die in het DBSO instromen zonder de nodige arbeidsattitudes, zal voor volwaardige alternatieven moeten gezorgd worden. Dit kunnen brug-, maar ook voortrajecten zijn, met als finale doelstelling de maatschappelijke participatie van de jongeren en hun doorstroming naar de reguliere arbeidsmarkt. In ieder geval zullen diverse trajecten op maat en de bijhorende trajectbegeleiding moeten voorzien worden. De rol van de leerkrachten evolueert - zeker in deze opleidingsvorm - naar die van begeleider. De lerarenopleiding zal daarmee rekening dienen te houden.

Sedert 1 september 2003 behoort ook de deeltijdse vorming tot mijn bevoegdheid. Ik wil deze opportuniteit gebruiken om een nauwere samenwerking te creëren, de uitwisseling van expertise te bevorderen en een betere afstemming te bereiken tussen het deeltijds

beroepssecundair onderwijs en de centra voor deeltijdse vorming. Deze samenwerking en uitwisseling moet leiden tot het diversifiëren van de leer- en werkervaringstrajecten en het optimaliseren van de trajectbegeleiding. Het uitbreiden van de mogelijkheden tot werkervaring in de sociale economie, de zorg en de culturele sector verdient bijzondere aandacht.

De jongeren die het volgen van voltijds onderwijs weinig aantrekkelijk vinden, moeten in het alternerend leren een zinvol alternatief vinden. Daarom moet het alternerend leren een reële en gelijkwaardige optie worden binnen het leerplichtonderwijs. Die visie werd reeds verdedigd in de platformtekst van de werkgroep van de Sociaal Economische Raad voor Vlaanderen (SERV) waarin het departement onderwijs actief participeerde. In het schooljaar 2004-2005 zal alleszins de mogelijkheid worden gecreëerd voor jongeren in het DBSO om een getuigschrift tweede graad, gelijkwaardig aan het voltijds onderwijs te behalen. Hierdoor wordt een vlotte overgang tussen voltijdse en alternerende systemen mogelijk, waarbij de verworven competenties maximaal worden gevaloriseerd.

Het deeltijds beroepssecundair onderwijs werkt met projectfinanciering vanwege het Vlaams Sociaal Economisch Overlegcomité (VESOC) en het Europees Sociaal Fonds (ESF). Deze afhankelijkheid hypothekeert het uittekenen van een midden- en langetermijnstrategie. Bij de uitbouw van het DBSO tot een volwaardig alternerend systeem moet voor een structurele verankering worden gezorgd. Tot vandaag werd de ondersteuning in het kader van het gelijke onderwijskansenbeleid niet doorgetrokken naar het deeltijds onderwijs. Het financieringsluik zal dus grondig moeten bekeken worden. Het is belangrijk dat het DBSO zijn flexibele werkwijze behoudt en dat de opleidingen afgestemd op de regionale noden vlot kunnen ingericht worden.

Tijdens de officiële opening van *'de week van deeltijds onderwijs'* (29 maart- 2 april 2004) zal ik de ontwikkelingen van het alternerend leren in het leerplichtonderwijs toelichten.

3.2 Regionale technologische centra (RTC) optimaliseren

Een regionaal technologisch centrum (RTC) is een mooi voorbeeld van samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven. Middelen, vakkennis en ervaring komen er samen en worden ten dienste gesteld van het onderwijs. Momenteel zijn zeven gesubsidieerde RTC operationeel (Mechelen, Limburg, Zuidwest Vlaanderen, Waasland, Gent, Antwerpen, West- en Middenkust). Momenteel kunnen de RTC zich richten tot alle mogelijke bedrijfssectoren en studiegebieden. Vanaf 2004 zullen zij zich beperken tot die sectoren en studiegebieden die voor de betrokken regio van belang zijn én toekomstmogelijkheden bieden. De selectie van sectoren en studiegebieden behoort tot de autonomie van elk RTC en zal een nauwere samenwerking garanderen. De beschikbaarheid van hoogtechnologische infrastructuur voor de scholen moet daarin in ieder geval prioritair zijn.

Binnen de Dienst Informatie Vorming en Afstemming (DIVA) - voorheen Interface Vorming – wordt de werking van de RTC en de competentiecentra van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB), de SYNTRA binnen het Vlaams Instituut voor Zelfstandig Ondernemen (VIZO) en de Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO) onderling afgestemd zodat de RTC's hun taak volwaardig kunnen vervullen.

4. Vereenvoudiging van de regelgeving: vermindering van de administratieve lasten .

Tijdens het afgelopen schooljaar werden de administratieve lasten, verbonden aan het decreet basisonderwijs, onderzocht en werd nagegaan waar een vermindering van de administratieve taakbelasting aangewezen is. De volgende maanden moet duidelijk worden hoe de grootste knelpunten kunnen worden weggewerkt.

Vanaf 1 september 2004 zullen basisscholen minder informatie moeten aanleveren voor een schooldoorlichting. Op initiatief van de inspectie en de administratie basisonderwijs wordt aan een gemeenschappelijk schooldossier gewerkt, dat bepaalde gegevens bevat die de administratie, koepels, begeleiding en inspectie nu nog los van elkaar opvragen. Het elektronisch dossier - dat elk jaar geactualiseerd wordt – dient ook voor de schooldoorlichting zodat scholen die worden doorgelicht niet langer een bijkomend dossier moeten opmaken. Alle formulieren die de onderwijsoverheid gebruikt in de communicatie met haar klanten zullen op een website te vinden zijn. Waar mogelijk zullen formulieren worden vereenvoudigd en hun vormgeving gestandaardiseerd. Soms zal het mogelijk zijn de formulieren on-line in te vullen.

Binnen het hoger onderwijs zal het opvragen van gegevens zoveel mogelijk gerationaliseerd, geüniformeerd en vereenvoudigd worden, bijvoorbeeld door vernieuwde formulieren op het web te plaatsen.

Er zal een tijdspad uitgezet worden om het opvragen van gegevens voor alle onderwijsniveaus en -vormen te beperken. Veel van de benodigde informatie staat nu al op de websites van scholen. De administratie zal nagaan hoe ze via het web gegevens over scholen en hun personeel pro-actief kan opzoeken.

Bepaalde aspecten van de personeelsregelgeving genereren aanzienlijk wat administratieve lasten omdat alle leden van het onderwijspersoneel de betrokken formulieren moeten invullen, zelfs al betreft de regelgeving maar enkelen onder hen. Tijdens dit schooljaar zal worden nagegaan hoe dit kan worden aangepast.

5. Kwaliteitszorg en kwaliteitsbewaking optimaliseren

5.1 Maatschappelijk debat voeren over het beleid omtrent kwaliteitszorg in het onderwijs

Tijdens dit schooljaar zal een brede maatschappelijke discussie worden gevoerd over de wijze waarop de overheid de scholen in hun kwaliteitszorg kan ondersteunen. Een discussienota wordt voorbereid met als uitgangspunt dat scholen de eerste verantwoordelijkheid dragen voor de kwaliteit van het onderwijs. Het departement onderwijs en de inspectie gaan samen met deskundigen, relevante actoren en uiteindelijk ook het brede publiek, op zoek naar de wijze waarop de ondersteuning van de kwaliteitszorg inhoudelijk kan worden ingevuld en structureel uitgewerkt. De resultaten van deze discussie en de beleidsvoorstellen die eruit voortvloeien zullen aan het Vlaams parlement worden voorgelegd.

5.2 Meten van leerlingenprestaties en leerwinst

Op het einde van vorig schooljaar werd een eerste peiling van de eindtermen in het basisonderwijs uitgevoerd aan de hand van peilingstoetsen begrijpend lezen en wiskunde. Dit najaar krijgen alle basisscholen een brochure met de landelijke resultaten van deze peiling.

Inmiddels werd een peilingstoets informatieverwerving en -verwerking voor de eerste graad van het secundair onderwijs ontwikkeld die dit schooljaar zal worden afgenomen. Intussen worden een aantal nieuwe peilingstoetsen voor diverse leergebieden uit het basisonderwijs en vakken uit het secundair onderwijs ontwikkeld. Zo krijgen we stilaan zicht op het behalen van de eindtermen in het Vlaams onderwijs.

Peilingen verschaffen ons noodzakelijke informatie over de opbrengsten van het onderwijs in termen van wat de leerlingen nu werkelijk geleerd hebben, wat ze kennen en kunnen. Betrouwbare landelijke gegevens over leerlingenprestaties zijn essentieel voor het bevorderen en bewaken van de kwaliteit van het onderwijssysteem. De informatie uit peilingen kan - naast andere informatie over de implementatie van de eindtermen - worden gebruikt om deze te evalueren en eventueel te herzien. Het peilingsonderzoek kan ook worden gebruikt om het onderwijsaanbod en de gebruikte leer- en onderwijsmethodes bij te sturen en een idee te krijgen van de behoefte aan begeleiding en nascholing van leerkrachten.

Tijdens dit schooljaar laat ik nagaan op welke wijze periodieke peilingen van de eindtermen op een budgettair haalbare wijze kunnen georganiseerd worden. Bovendien zal worden nagegaan hoe de overheid de scholen kan ondersteunen om het meten van hun leerlingenprestaties te optimaliseren. Eén van de mogelijkheden is het stimuleren van de invoering van een wetenschappelijk onderbouwd leerlingvolgsysteem. Leerlingvolgsystemen brengen zowel de actuele leerlingenprestaties in beeld als de leerwinst of de mate van vooruitgang van een leerling of leerlingengroep. Betrouwbare gegevens over leerlingenprestaties en vooruitgang van de leerlingen zijn voor scholen onmisbaar bij een goede zelfevaluatie.

Vorig jaar gaf ik reeds de opdracht om het begrip leerwinst en de meetbaarheid ervan te bestuderen. De werkzaamheden in dat verband zullen dit jaar worden verder gezet.

6. Eindtermen, ontwikkelingsdoelen en de implementatie van specifieke eindtermen

Volgens de procedure voorzien in het decreet betreffende de eindtermen, de ontwikkelingsdoelen en de specifieke eindtermen in het voltijds gewoon en buitengewoon secundair onderwijs zal ik de decretale specifieke eindtermen voor het algemeen secundair onderwijs aan het Vlaamse Parlement voorleggen. De decretale specifieke eindtermen voor het ASO dienen bereikt te zijn op het einde van de derde graad. Dat houdt in dat de scholen vanaf het schooljaar 2006 – 2007 aan de specifieke eindtermen zullen moeten voldoen. In 2004 gaat de voorbereiding en implementatie van de afgeleide specifieke eindtermen van start.

Ik heb de Dienst voor Onderwijsontwikkeling de opdracht gegeven ontwikkelingsdoelen op te stellen met betrekking tot aangepast onderwijs voor kinderen met gedrags- en emotionele problemen (type 3). Dat gebeurt in daarvoor speciaal opgerichte commissies, na consultatie van de betrokken scholen. Nog dit schooljaar zal ik de resultaten van dit commissiewerk voor advies aan de VIOR voorleggen.

7. Het onderwijs afstemmen op de verschillen tussen leerlingen en cursisten

7.1 Uitbouw van gelijke onderwijskansen en zorgbeleid

Op 1 september 2003 is het decreet gelijke onderwijskansen-I volledig in werking getreden, inclusief de regelgeving rond het zorgbeleid in het basisonderwijs. De verschillende beleidsmaatregelen moeten nu verder geïmplementeerd worden en de scholen moeten daarvoor de nodige tijd en ruimte krijgen. Bepaalde maatregelen die vorig jaar reeds van kracht waren zoals het recht op inschrijving, de installatie van de lokale overlegplatforms en de procedures voor rechtsbescherming, kunnen reeds geëvalueerd worden. Om een eerste stand van zaken op te maken en na te gaan waar en welke bijstellingen noodzakelijk of aangewezen zijn, zal langs diverse kanalen informatie worden verzameld.

7.2 Versterking van het onderwijs aan leerlingen met een handicap

Onderwijs voor kinderen en jongeren met een handicap is het derde en laatste onderdeel van mijn gelijke kansenbeleid. Het maatschappelijk debat hierover werd begin 2002 gelanceerd met de discussienota 'Maatwerk in samenspraak'. De hoorzittingen in het Vlaams Parlement en reacties van individuen leverden heel wat informatie op. Om de verschillende pistes uit de discussienota verder uit te werken, zullen op korte termijn een aantal werkgroepen met een ruime vertegenwoordiging van het onderwijsveld van start gaan. Op basis daarvan zal een dossier voor de volgende legislatuur worden voorbereid.

Dit schooljaar wens ik een afgelijnd initiatief met betrekking tot autistische kinderen te nemen. Autisme is een complexe handicap waarvoor veel ondersteuning nodig is. Zowel in scholen voor buitengewoon onderwijs als in gewone scholen waar kinderen met autisme of autismespectrumstoornissen (ASS) onderwijs volgen. In de loop van het schooljaar 2003-2004 zal een project worden opgestart waarbij 6 scholen extra middelen krijgen om het regionaal aanbod voor deze doelgroep te optimaliseren. Het betreft scholen voor buitengewoon basis- en secundair onderwijs die al enige expertise hebben in het omgaan met ASS. Nu krijgen ze de mogelijkheid krijgen die expertise te verfijnen en als expertisecentrum regionaal en netoverschrijdend te werken.

7.3 Anderstalige nieuwkomers onthalen in het leerplichtonderwijs

Ik heb het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers de afgelopen jaren meerdere keren geëvalueerd en bijgestuurd. De laatste wijzigingen in de regelgeving dateren van juli 2001. In de loop van vorig schooljaar werden ze geëvalueerd. Uit die evaluatie bleek dat de bijstellingen over het algemeen gunstig werden onthaald. De bestaande regelgeving blijft dan ook behouden voor het schooljaar 2003-2004.

In het secundair onderwijs wordt het bij wijze van experiment mogelijk onthaalonderwijs in te richten in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, en dit in maximum 3 centra en voor 60 leerlingen per centrum. Voor de deeltijds leerplichtige, anderstalige nieuwkomers die reeds een vooropleiding in hun thuisland gekregen hebben, biedt het deeltijds onderwijs - naast het noodzakelijke talenbad - meer mogelijkheden om in te spelen op hun opleidingsbehoeften. Door taal- en beroepsopleidingscomponenten alternerend of geïntegreerd aan te bieden moet een vlottere instap in het reguliere arbeidscircuit mogelijk worden.

7.4 Oprichting Huis van het Nederlands

Eind 2002 keurde de Vlaamse Regering als gevolg van de Rondetafelconferentie ‘Nederlands als tweede taal (NT2) van 2002’ het project ‘*Huis van het Nederlands*’ (HvN) goed. Het project ging op 7 plaatsen in Vlaanderen van start (Aalst, Antwerpen, Brussel, Gent, De Kempen, Mechelen en Sint-Niklaas). Bij elk HvN zijn ten minste de aanbieders NT2, de onthaalbureaus en de betrokken gemeenten betrokken. Na een projectfase die loopt tot midden 2004, zullen de HvN decretaal verankerd worden. Daarbij zal een uitbreiding van de werking van de HvN naar gans Vlaanderen worden voorzien.

Het HvN heeft als opdracht informatieverzameling en –verstrekking, bevordering van deskundigheid op vlak van intake en testing, organisatie van gecoördineerde intake en testing, registratie en administratieve opvolging van de cursisten NT2 en rapportering aan de overheid. De overheid wil met dit project een snelle en correcte doorverwijzing naar het meest gepaste aanbod realiseren, een overzicht van de vraag, het aanbod, de uitval en de wachtlijsten NT2 verwerven en het aanbod NT2 afstemmen tussen de diverse opleidingverstrekkers met een meer efficiënte aanwending van de middelen als gevolg. De overheid liet een systeem van cursistenregistratie en -opvolging ontwikkelen en stelde dit ter beschikking van het Huis van het Nederlands. De taakafspraken NT2 van 1993 werden geëvalueerd en de Vlaamse regering keurde op 18/07/2003 een geactualiseerd afsprakenkader NT2 goed.

7.5 Stimuleren van respect voor diversiteit

De eerste ‘*Week van de Diversiteit*’ kende een sterk wervend effect. Daarom zal ik in de week van 9 tot 14 februari 2004 dit initiatief herhalen. Ik wil alle onderwijsinstellingen aanmoedigen de aanwezige diversiteit binnen de schoolmuren en in de buurt creatief aan te wenden in een leerrijk project. Onderwijsinstellingen worden aangemoedigd op zoek te gaan naar partners uit de (socio)culturele, welzijns- of jeugdsector en samen met hen een project te ontwikkelen. Ideeën, informatie en activiteiten worden op de website geplaatst zodat ze ook anderen kunnen inspireren. De meest originele of doordachte projecten worden beloond. Omgaan met diversiteit, uitgaan van de mogelijkheden van mensen, wordt steeds meer erkend als strategie om ongelijkheid tegen te gaan. Het heeft bovendien zowel voor de betrokkenen als voor de samenleving enkel maar positieve gevolgen.

7.6 Modulariseren van de basiseducatie

In het schooljaar 2003-2004 wordt - conform het decreet betreffende het onderwijs XIV - de modulaire organisatie van de basiseducatie opgestart. Vanaf 1 september 2003 worden de opleidingen Nederlands als Tweede Taal, wiskunde en ICT in een modulaire organisatie aangeboden en op 1 september 2004 volgen de opleidingen Nederlands als moedertaal, alfa Nederlands als tweede taal (NT2), maatschappij-oriëntatie en de opstapcursussen Frans en Engels.

Het modulaire aanbod baseert zich op door de overheid goedgekeurde opleidingsprofielen en leerplannen, waarbij de einddoelen het statuut verkrijgen van ontwikkelingsdoelen in de betekenis van na te streven eindtermen. Cursisten die slechts een minimale competentieverhoging bereiken, of die, al dan niet tijdelijk, stagneren in hun leerproces kunnen het aangeleerde op peil houden in een specifiek daartoe voorzien programma. Iedere cursist die zich voor een module inschrijft en de vastgelegde doelen bereikt, krijgt een certificaat of deelcertificaat.

De keuze voor een modulaire organisatiestructuur moet de doelgerichtheid van het aanbod in de basiseducatie versterken met het oog op transparantie van het aanbod, een relevante certificering, een verbeterde aansluiting bij vervolgopleidingen in het volwassenenonderwijs en de mogelijke doorstroom naar opleidingen van andere aanbieders. Op korte termijn voorzie ik een evaluatie van de opleidingsprofielen en de voorlopige leerplannen. Een evaluatie van de impact van de modularisering op langere termijn is gepland en in het najaar van 2003 zal daarom een nulmeting worden uitgevoerd.

7.7 Bestrijden van de laaggeletterdheid

Uit onderzoek blijkt dat 15 à 18% van de volwassenen in Vlaanderen niet over de nodige taal- en rekenvaardigheden beschikt om te participeren in de samenleving. Het verminderen van dat percentage is één van de doelstellingen van het beleid rond levenslang leren. Om die doelstelling te realiseren, nam de Vlaamse regering het initiatief een strategisch plan te ontwikkelen om een optimale screening te verzekeren, de toeleiding te verbeteren en aangepaste leermethodes te ontwikkelen. Op korte termijn zal een interdepartementale beleidsgroep een meerpuntenprogramma op papier zetten. Een aantal van die acties zullen nog voor de zomer worden opgezet. Belangrijke doelstellingen daarbij zijn de deelname van laaggeschoolde volwassenen aan het taal- en wiskundeaanbod verhogen, structurele samenwerking tussen de betrokken maatschappelijke actoren verstevigen, meer aandacht voor leermoeilijkheden bij volwassenen, kwalificatieverhoging, afstemming van opleidingen en uitwisselbaarheid van studiebewijzen.

8. Wegwerken van mogelijke financiële drempels

8.1 Kosteloosheid in het leerplichtonderwijs

Afgelopen schooljaar liet ik bijdragelijsten van het basis- en secundair onderwijs screenen om een zicht te krijgen op wat scholen aan ouders aanrekenen. Uit deze screening, uitgevoerd door het HIVA, bleek dat circa 8 op 10 basis- en secundaire scholen de ouders onder één of andere vorm een bijdrageregeling bezorgen. De meeste scholen voldoen derhalve aan de verplichting om de ouders te informeren over de kosten die zij tijdens het schooljaar zullen aanrekenen. De analyse van de inhoud van deze bijdragelijsten wees uit dat een aantal scholen de communicatie over de kosten naar de ouders prima verzorgen, terwijl een aantal andere niet beschikken over een duidelijke, voldoende gedetailleerde en volledige bijdrageregeling. Ik heb het HIVA daarom gevraagd op basis van hun analyse en bij wijze van voorbeeld modellen voor de scholen ter beschikking te stellen. Het is de bedoeling dat de scholen die dat willen, deze modellen gedurende dit schooljaar als leidraad gebruiken om de kosten die zij aanrekenen, bij te houden, te rubriceren en te concretiseren. Het is belangrijk dat de participatie- of schoolraden over de bijdrageregelingen vooraf overleggen.

8.2 Studietoelagen optimaliseren

De reglementering van de studietoelagen voor het secundair onderwijs werd doorgelicht en vergeleken met de regelgeving voor het hoger onderwijs. Op basis hiervan zal een voorstel voor een nieuwe regelgeving worden opgemaakt waarin de verschillen tussen beide niveaus worden weggewerkt. Hierin worden de pedagogische voorwaarden om in aanmerking te komen voor een studietoelage aangepast zodat ze nauwer zullen aansluiten bij de wijzigingen die zich in het onderwijslandschap hebben voorgedaan. De voorbereiding van de regelgeving

zal worden afgerond in het voorjaar van 2004. De implementering is voorzien voor het schooljaar 2005-2006.

Inmiddels worden de inspanningen om de doelgroep maximaal te bereiken aangehouden en uitgebreid. Alle leerlingen van het laatste jaar basisonderwijs krijgen met hun eindrapport een informatiefolder mee. In samenwerking met intermediairen zoals OCMW, CLB, secundaire scholen en de provinciale diensten voor studietoelagen voor het secundair onderwijs worden zitdagen georganiseerd om zowel de burger te informeren over het bestaan van de studietoelagen als de kandidaten te helpen bij het vervolledigen van hun dossier. In het kader van het uniek administratief loket en de vermindering van de administratieve lasten van de burgers, werd een e-government project voor de studietoelagen opgestart. De bedoeling is om tegen juli 2004 zoveel mogelijk aanvragen voor studietoelagen elektronisch te laten verlopen.

8.3 Een kwaliteitsvol leerlingenvervoer verzekeren

Sinds 1 september 2001 is de organisatie van het leerlingenvervoer, georganiseerd door het departement Onderwijs, overgeheveld naar De Lijn. Ook gedurende het schooljaar 2003-2004 zorgt een maandelijks overleg tussen De Lijn en het departement Onderwijs voor een nauwgezette opvolging van het collectief leerlingenvervoer. Een nieuwe regelgeving wordt verder voorbereid.

9. Draagvlak van de scholen en de Centra voor Leerlingenbegeleiding versterken

9.1 Samenwerking tussen onderwijs en welzijn verbeteren

Een projectteam binnen onderwijs werkt intensief mee aan het project '*Integrale Jeugdhulp*' (IJH) met als doel een betere afstemming tussen de onderwijssector en het welzijnsveld (Kind en Gezin, Algemeen Welzijnswerk, Vlaams Fonds voor de Integratie van Gehandicapten, de Bijzondere Jeugdzorg, de Geestelijke gezondheidszorg), zodat diensten en cliënten weten wat er aan hulpverlening bestaat en mensen met hun problemen effectief geholpen worden. Binnen het project IJH werd een globaal kader ontwikkeld dat de krachtlijnen van een meer integrale aanpak vastlegt. Deze krachtlijnen worden nu in de praktijk getest in een aantal pilootregio's (de provincie Limburg en de gerechtelijke arrondissementen Gent en Antwerpen). De pilootregio's krijgen tot juni 2004 de juridische ruimte om te experimenteren. Het is de bedoeling op basis van deze ervaringen het concept van de IJH helpen bijsturen. Dit moet resulteren in een kaderdecreet dat vastlegt hoe de IJH na 2004 verder moet evolueren. Vorig schooljaar ging de aandacht binnen het projectteam vooral naar het moduleringsproces in de CLB van de pilootregio's en naar het uitwerken van typemodules voor de CLB als sector. Modulering is het zo concreet en volledig mogelijk beschrijven van de activiteiten in een sector volgens een afgesproken begrippenkader. Belangrijk uitgangspunt van het project IJH, is dat de school geen feitelijke hulpverleningstaak heeft. Die taak situeert zich bij de CLB. Het project zal dan ook de draaischijffunctie van de CLB tussen de scholen en externe diensten verder ondersteunen. Hierbij is het uitbouwen van een netwerk van fundamenteel belang.

De brede opvolging van en communicatie over IJH binnen de onderwijssector blijft belangrijk. Het verband met het gelijke onderwijskansenbeleid en met het beleid inzake de opvolging van de leerplicht wordt hierbij bewaakt.

9.2 Herstelgerichte antwoorden bieden op tuchtproblemen in de school en time out-projecten

De samenwerking tussen onderwijs en welzijn voor de time-outprojecten wordt verder gezet. Vanuit de overheid beschouwen wij deze projecten als verschillende werkvormen van schoolvervangende programma's. De bedoeling van deze projecten is de jongeren - na een time out - hun studies weer te laten opnemen. Samen met mijn collega bevoegd voor welzijn, engageerde ik mij om deze projecten nog tot 2006 financieel te ondersteunen. Ondertussen zal onderwijs in samenwerking met welzijn zorgen voor een grondige evaluatie van de projecten. Het accent zal daarbij liggen op de mate waarin ze de vooropgestelde doelstellingen realiseren, de wijze waarop ze dat doen en de kosten die daarmee gepaard gaan. Het is de bedoeling om - op basis van deze evaluatie - de beleidslijnen voor een eventuele structurele verankering van de schoolvervangende programma's uit te tekenen.

Het lopend onderzoek *'Herstelgerichte antwoorden op tuchtproblemen in de school'* gaat na hoe het herstelgericht groepsoverleg (hergo) een methode kan aanreiken om ernstige tuchtproblemen binnen het onderwijs aan te pakken. Hergo is een maatregel waarbij - na een ernstig incident - de betrokken partijen worden samen gebracht om een constructieve, herstelgerichte oplossing te vinden. Uit de case studies die bij het onderzoek werden betrokken, blijkt dat hergo inpasbaar is in het bestaande schoolsysteem. De eerste ervaringen met hergo binnen de scholen worden als bijzonder positief ervaren. Ik wacht de verdere resultaten van het onderzoek af om te beslissen over een eventuele integratie ervan in de tuchtprocedures van scholen.

9.3 Antisociaal gedrag in het secundair onderwijs voorkomen

Het project JoJo wordt dit schooljaar verder gezet. De scholen zullen verder kunnen rekenen op een extra personeelslid voor de preventie van het antisociaal gedrag. De tewerkgestelde jongeren worden ingeschakeld bij de leerlingenbegeleiding, op het leerlingensecretariaat en het toezicht tijdens de pauzes. Zij vormen als het ware een brugfunctie tussen de leerlingen, de (anderstalige) ouders en de school. Dit startbanenproject biedt de jongeren in ieder geval ruime opleidingsmogelijkheden en kan een opstapje bieden tot de voorbereiding op het beroep van opvoeder of leerkracht.

9.4 Bevorderen van de verkeersveiligheid

Een tweede startbanenproject loopt in het kader van de verbetering van de verkeersveiligheid van de schoolgaande jeugd. De startbaners worden ingezet om de schoolomgevingen en het school-woonverkeer veiliger te maken. Ze worden tewerkgesteld bij steden, gemeenten, provinciebesturen en verkeersorganisaties. De startbaners werken als gemachtigd opzichter (toezicht houden aan de drukste oversteekplaatsen bij de school, kinderen helpen bij het oversteken en hen informeren over verkeersregels), ze participeren aan verkeersinitiatieven (fietscontrole, fietsherstellingen, verkeerspark en fietspoolprojecten) en ondersteunen sensibiliseringsacties (infodagen, autoluwe projecten, verkeerseducatie, ...). Dit schooljaar zal de impact van het project op de verkeersveiligheid in de omgeving van de scholen gedurende de voorbije twee jaar worden nagegaan.

9.5 Centra voor Leerlingenbegeleiding moderniseren

De voorbije jaren werden stevige fundamenten gelegd voor de toekomst van de CLB. Er werd gewerkt aan de profilering van de centra, een deontologische code voor de medewerkers, een handleiding voor het ontwikkelen van een aanwijsbaar netwerk, een kwaliteitshandboek, ... De CLB en de scholen sloten voor de komende drie schooljaren nieuwe beleidscontracten en werkten beleidsplannen uit. Met het oprichten van centrumraden verhoogt de participatie. De omzetting van PMS en MST naar CLB is gebeurd zodat de CLB nu op kruissnelheid kunnen draaien.

In de toekomst zullen de CLB met een gestandaardiseerd en geïnformatiseerd registratiesysteem werken: het Netoverschrijdend ICT-project voor CLB-gegevensverwerking in samenwerking met het Onderwijsdepartement (NICO). Dit systeem zal de werking van de CLB voor de overheid, leerlingen, ouders en scholen transparant maken en een vlotte doorstroming van gegevens mogelijk maken. Het zal ook de werking van de CLB op verschillende niveaus stroomlijnen:

- leerlingniveau (sneller kunnen inspelen op noden,...);
- schoolniveau (betere afstemming tussen interne en externe begeleiding, vlotter beschikbaar maken van leerlingengegevens ten behoeve van het zorgbeleid, ...);
- CLB-niveau (multidisciplinaire integratie van gegevensverwerking).

NICO zal bovendien een bijdrage leveren tot de kwaliteitsverbetering, de evaluatie en optimalisering van de werking van de CLB, zowel op lokaal, regionaal als op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap.

In Gent is een onafhankelijke informatiedienst van start gegaan waar alle onderwijszoekenden uit de regio volledige en objectieve informatie over de structuur en organisatie van het onderwijs, het onderwijsaanbod, de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, de welzijns- en gezondheidsvoorzieningen vinden.

Op korte termijn zullen de CLB's periodiek worden doorgelicht door een visitatiecommissie (Inspectie en Externen). Deze visitatiecommissie is belast met de controle op de uitvoering van het beleidsplan of het beleidscontract en met de controle op het kwaliteitsbeleid van de CLB's.

De aanstelling van zorgbegeleiders in het basisonderwijs maakt het noodzakelijk het intern en extern zorgsysteem onderling af te stemmen. De CLB vervullen een cruciale rol in het contact tussen ouders, leerlingen en de school enerzijds en de externe diensten anderzijds. De Vlaamse overheid legde daarom binnen de CLB een kader vast van ongeveer 90 mensen die voor dit zorgbeleid voor een periode van drie jaar kunnen ingezet worden. De bedoeling is dat de CLB hun aandacht vooral richten op het verfijnen van het lokale zorgbeleid. De ingezette personeelsleden waren vroeger contractueel en zijn door CAO VI statutair geworden. Het driejarig zorgproject binnen de CLB heeft vooral een ondersteunende functie. Een goede samenwerking tussen de CLB en de scholen is essentieel voor de uitbouw van een zorgbeleid op maat.

10. Informatie- en communicatietechnologie (ICT) integreren

10.1 Evaluatie van het ICT-beleid

De Vlaamse overheid heeft de afgelopen jaren het educatief gebruik van ICT in de scholen extra gestimuleerd. Daarom vond ik het nodig even te kijken naar de resultaten van die investeringen. De realisatiegraad van de belangrijkste strategische en operationele doelstellingen van het Vlaams ICT-beleid in het onderwijs werd nagegaan op basis van beschikbare gegevens uit het wetenschappelijk onderzoek. Binnenkort zullen de resultaten van die evaluatie en een aantal beleidsaanbevelingen aan het Vlaams parlement worden voorgelegd.

10.2 ICT-vaardigheden stimuleren

Een werkgroep van deskundigen en praktijkmensen uit het brede onderwijsveld heeft in samenwerking met de Dienst voor Onderwijsontwikkeling een overzicht opgesteld van ICT-vaardigheden die haalbaar zijn op het einde van het basisonderwijs. In het najaar 2003 zullen deze basisvaardigheden aan het onderwijsveld worden voorgesteld. Via een uitgebreide sensibiliseringscampagne zullen een aantal goede praktijkvoorbeelden worden verspreid.

10.3 ICT-coördinatie ondersteunen

De ICT-coördinatie die het educatief gebruik van ICT in de scholen moet ondersteunen, wordt tijdens het schooljaar 2003-2004 verder uitgebouwd. In de praktijk kunnen de scholen en centra ongeveer één voltijds ICT-coördinator per 2200 gewogen leerlingen of cursisten aanwerven. Voor de toekomst zal een profiel van ICT-coördinator worden uitgewerkt, waarin een evenwicht tussen pedagogische en technische taken wordt nagestreefd.

Voor het basisonderwijs werd de ICT-coördinatie ingepast in de maatregelen rond het onderwijslandschap. Daardoor wordt de functie van ICT-coördinator in het basisonderwijs voortaan uitgeoefend door een administratieve of beleidsmedewerker. Deze betrekkingen komen - onder bepaalde voorwaarden - in aanmerking voor vacantverklaring en vaste benoeming. Vanaf dit schooljaar zullen de basisscholen slechts recht hebben op middelen voor ICT-coördinatie indien ze tot een samenwerkingsplatform of een scholengemeenschap toetreden.

10.4 Nascholing van leerkrachten verzorgen

Er wordt verder geïnvesteerd in het educatief leren omgaan van leerkrachten met ICT. De regionale expertisenetwerken versmelten tijdens het schooljaar 2003-2004 definitief tot één ondersteuningsnetwerk voor Vlaanderen met een centraal secretariaat dat alle logistieke taken uitvoert. Op die manier worden de middelen voor ICT-nascholing optimaal aangewend. Aan de scholen (ICT- en nascholingscoördinatoren) wordt een instrument ter beschikking gesteld – ontwikkeld door de Universiteit Gent - om zelf hun nascholingsbehoeften in kaart te brengen wat hen moet toelaten om optimaal in te spelen op de trend naar vraaggestuurde ICT-nascholing.

10.5 Ontwikkelen van leermiddelen voor e-learning

Binnen het Europese scholennetwerk participeren een aantal Vlaamse leerkrachten aan het project *'Virtuele School'*. Dat is een online leeromgeving waar onder meer lesmateriaal, projectwerk en lesfiches worden uitgewisseld. De Vlaamse leerkrachten verzamelden en beoordeelden in dat kader ook gratis lesprogramma's, zogenaamde freeware en shareware voor alle leergebieden van het basisonderwijs. In het najaar zal een selectie van deze beoordelingen worden gebundeld en gepubliceerd. De publicatie wil scholen en leerkrachten sensibiliseren voor en helpen bij het vinden van het uitgebreid aanbod kwaliteitsvolle leermiddelen op internet.

Verder zullen een aantal educatieve projecten zoals de virtuele school, Anywize, Klascement, die erop gericht zijn kwalitatieve leermiddelen voor e-learning te ontwikkelen, verder worden ondersteund. Deze projecten bieden de leerkrachten ondersteuning in het educatief gebruik van ICT. Omdat het over online leermiddelen gaat, worden deze projecten ook ingezet in de ondersteuning van het open- en afstandsonderwijs, meer specifiek voor doelgroepen zoals de trekkende bevolking, zieke kinderen en kinderen van Belgen die in het buitenland wonen. De educatieve software-databanken worden verder geactualiseerd.

10.6 Begeleid individueel studeren (BIS) in het volwassenenonderwijs integreren

In oktober 2003 zal het elektronisch leerplatform van het begeleid individueel studeren (BIS) gelanceerd worden. Een beperkt aantal cursussen - Nederlands tweede taal, Engels, Frans, Spaans en aardrijkskunde - zullen via de elektronische leeromgeving op maat van de cursist kunnen geraadpleegd worden.

De ontwikkelde cursussen zijn het resultaat van een samenwerking tussen het departement onderwijs, universitaire ontwikkelingscentra en de privé-sector. De opgedane ervaring, de verworven expertise, het leermanagementsysteem dat wordt ingezet en de e-cursussen zelf moeten nu worden bekeken in een breder verband.

Daarom zal - in samenwerking met de centra voor volwassenenonderwijs en met andere onderwijsinstellingen - gezocht worden hoe de verworvenheden van dit project het best ten dienste kunnen gesteld worden van de onderwijsinstellingen die contactonderwijs aanbieden.

11. Een participatieve schoolcultuur stimuleren

De Vlaamse regering stemde in met het voorontwerp van decreet betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad en het voorontwerp van bijzonder decreet tot wijziging van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het gemeenschapsonderwijs. Het is mijn bedoeling deze ontwerpen aan het Vlaams Parlement voor te leggen en te zorgen voor de implementatie ervan in 2004.

Ik liet ook onderzoek naar participatie verrichten. Hieruit volgden interessante vaststellingen over het belang van participatie voor het welbevinden en de betrokkenheid van ouders, leerlingen en leerkrachten. Uit het onderzoek ontstonden ook aanbevelingen voor de overheid en de scholen. In drie afzonderlijke brochures zal ik de praktische adviezen uit dat onderzoek naar ouder-, leerlingen- en leerkrachtenparticipatie ter beschikking stellen van het onderwijsveld en de betrokken actoren.

11.1 Participatie op schoolniveau versterken

Op schoolniveau voorzien deze ontwerpregelingen in de oprichting van een schoolraad. Naast personeelsleden, ouders en een afvaardiging van de lokale gemeenschap, krijgen in de secundaire scholen ook de leerlingen een plaats in deze raad. De medezeggenschapraden krijgen instemmingsbevoegdheid over een aantal beslissingen. Deze regeling krijgt uitwerking op het ogenblik dat de huidige participatie- en schoolraden hersamengesteld zullen zijn.

11.2 Ondersteunen van de participatie van leerlingen, personeelsleden en ouders

Uit bovenvermeld onderzoek is gebleken dat een decretale verankering niet volstaat om de mentaliteitswijziging te realiseren die nodig is om participatie op school te doen werken. Ik wil dan ook een gericht stimuleringsbeleid voeren als noodzakelijke aanvulling op de garanties die de regelgeving biedt. Op 1 september 2004 zal een expertisecentrum van start gaan, dat voor alle participanten op schoolniveau een gecoördineerd vormingsaanbod zal aanreiken.

11.3 Vlaamse Onderwijsraad als strategische adviesraad installeren

De Vlaamse Onderwijsraad (VIOR) zal als strategische adviesraad voor het beleidsdomein onderwijs en vorming werken. Het ontwerp-decreet houdt daarom maximaal rekening met het decreet tot regeling van de strategische adviesraden. Het is mijn vaste overtuiging dat het samenspel van vertegenwoordigers van het middenveld en ervaringsdeskundigen de strategische adviesverlening ten goede zal komen. Het bekomen van een maatschappelijk draagvlak voor beleidsvernieuwingen wordt op die manier verzoend met bedenkingen over de wenselijkheid en implementeerbaarheid van nieuwe beleidslijnen vanuit concrete ervaringen. Het ontwerp-decreet breidt de vertegenwoordiging in de VIOR daarom uit met rechtstreeks verkozen directieleden en gecoöpteerde personeelsleden.

12. Kunstonderwijs stimuleren

12.1 Samenwerking tussen cultuur en onderwijs optimaliseren

In februari 2002 sloot ik met de toenmalige minister bevoegd voor cultuur een protocol af van samenwerking. Deze samenwerking heeft tot doel kunst en cultuur te integreren in het onderwijs en de onderwijs-, kunst- en cultuurwereld dichter bij elkaar te brengen.

Op basis van het advies van de stuurgroep ben ik met mijn collega tot het besluit gekomen dat er momenteel geen draagvlak bestaat voor de oprichting van een autonoom steunpunt Cultuur-Onderwijs. Het is echter duidelijk dat een gestructureerd overleg tussen beide administraties en de versterking van de adviserende organen absoluut noodzakelijk zijn om de doelstellingen van het protocol te kunnen verwezenlijken. Daarom zal het ambtelijk overleg en het expertenadvies, die momenteel beiden in de stuurgroep te situeren zijn, in de toekomst ontkoppeld worden. Enerzijds zal de veldexpertise beter tot uiting komen in de drie advieswerkgroepen – schooltijd, vrije tijd en professionele tijd – en de vernieuwde adviescommissie die deze drie adviesgroepen zal overkoepelen. Anderzijds zal het overleg tussen de beide administraties worden versterkt door het installeren van een structureel ambtelijk overleg. In het voorjaar wordt door beide administraties een gezamenlijke studiedag

gepland, waarbij de huidige stuurgroep en de advieswerkgroepen de kans krijgen om de geformuleerde adviezen bekend te maken en toe te lichten.

Via het overleg zal verder van gedachten gewisseld worden over de wijze waarop de ondersteuning van projecten op het snijpunt van onderwijs en cultuur verder vorm moet krijgen. De ondersteunende website rond onderwijs en bibliotheekgebruik zal verder worden uitgebreid en de bestaande culturele educatieve initiatieven binnen de (multi)media-, dans-, theater- en muzieksector in Vlaanderen en Nederland geïnventariseerd. Een gezamenlijk initiatief om jongeren binnen en buiten schoolverband actief aan het culturele leven te laten participeren, zal gebruik maken van de mediakanalen eigen aan deze doelgroep.

Op het niveau van zowel leerlingen en studenten als leerkrachten zal verder worden gewerkt aan een adequate informatieverstrekking via studiedagen, publicaties, projecten, websites. Daarnaast zal via diverse projecten en studiedagen extra aandacht worden besteed aan de ondersteuning van studenten en docenten uit de lerarenopleiding en jonge leerkrachten, alsook aan de vorming van cultuureducatieve medewerkers.

12.2 Het deeltijds kunstonderwijs verder uitbouwen

In 2001 werden een aantal maatregelen getroffen om de opleidingen van het deeltijds kunstonderwijs beter op de leerbehoeften van volwassenen af te stemmen. Een leerling die al voorkennis verworven heeft, kan daarop in de academie voortbouwen. De directeur kan vrijstelling verlenen voor een bepaald vak of via de procedure van de toelatingsperiode de leerling zelfs meteen in een hoger leerjaar laten starten. Daarnaast werden nieuwe keuze-opties gecreëerd zoals jazz en lichte muziek, digitale beeldvorming, literaire creatie, dans en muziek. Het effect van deze maatregelen is nu al zichtbaar in de leerlingencijfers.

Opmerkelijk is de stijging in de studierichting muziek. De maatregel om volwassenen al vanaf het eerste jaar met een instrument te laten starten, heeft duidelijk een positief effect. Ik wil verder onderzoeken hoe de opleidingen in het deeltijds kunstonderwijs nog beter kunnen aansluiten bij de leervragen van volwassenen. Daarom zal ook de opbouw van de curricula moeten bekeken worden. Een opleiding in het deeltijds kunstonderwijs combineren met professionele activiteiten en een gezinsleven, is voor volwassenen vaak moeilijk. Ik wil de bereidheid van de academies om de lessen met de nodige soepelheid te organiseren verder stimuleren.

De projecten inzake nascholing van leerkrachten basisonderwijs voor muzische vorming door DKO-leerkrachten worden verder gezet. Tevens wordt een project opgezet om 'jonge musici' sneller op te sporen en te vormen.

13. Hertekenen van het onderwijslandschap

13.1 Basisonderwijs

De scholengemeenschappen basisonderwijs zijn op 1 september 2003 succesvol gestart: 9 op de 10 basisscholen hebben zich verenigd.

Vanaf dit schooljaar beschikken alle gewone basisscholen over extra zorguren en werd hun administratieve ondersteuning verbeterd omdat de betrokken administratieve medewerkers een volwaardig statuut hebben. Met de introductie van de puntenenveloppes voor zorg in het

basisonderwijs zullen 857 voltijdse krachten het zorgbeleid van de scholen helpen uitwerken met het oog op het welzijn van kinderen met leer- en gedragsproblemen. De puntenenveloppe administratieve ondersteuning zal er voor zorgen dat de basisscholen over meer dan 3.200 voldoende en goed opgeleide administratieve personeelsleden kunnen beschikken. Op die wijze hebben directies meer tijd voor leidinggevende, pedagogische en organisatorische taken. Samen met de volgehouden en verhoogde groei van de werkingsmiddelen, de kinderverzorgsters en de opdrachtverlaging voor het kleuteronderwijs wordt hierdoor meer armslag gegeven aan de basisscholen.

Ik zal de implementatie van het nieuwe onderwijslandschap op de voet volgen en nagaan of de scholen de vernieuwingen verwerkt krijgen. Vanuit mijn departement zal daar in elk geval maximale ondersteuning voor geboden worden, bijvoorbeeld door de organisatie van opleiding aan de schoolsecretariaten. Het schooljaar 2003-2004 wordt - wat het onderwijslandschap basisonderwijs betreft - een implementatie- en evaluatiejaar. Na afloop ervan moeten eventuele bijstellingen bekeken worden.

13.2 Volwassenenonderwijs

Het decreet van 2 maart 1999 gaf een aanzet tot schaalvergroting en effende de weg voor een nieuw modulair volwassenenonderwijs. De uitdagingen voor de toekomst zijn een verdergaande schaalvergroting, een nieuw personeelsstatuut en een enveloppefinanciering. In afwachting van een nieuw decreet is het echter wenselijk een aantal beperkte decretale maatregelen te treffen. Naast een aantal technische aanpassingen zal een regeling worden uitgewerkt om de uitgaven te beheersen.

Het is de bedoeling om vanaf volgend academiejaar 2004-2005 een beperkt aantal (voortgezette) opleidingen over te dragen of de mogelijkheid te bieden om overgedragen te worden naar de hogescholen. Deze opleidingen zitten in de cluster 'stedenbouw' en 'paramedische opleidingen'. De nodige bepalingen zijn vervat in het zgn. aanvullingsdecreet waarin ook de studentenparticipatie hoger onderwijs en het Vlaams Onderhandelingscomité (voor het hoger onderwijs) worden uitgewerkt (zie punt 14.2 van de beleidsbrief).

Overeenkomstig de afsprakennota tussen de meerderheid en CD&V zullen dit jaar ook de krijtlijnen worden uitgewerkt en bekend gemaakt voor de visitaties van een aantal HOKTOSP-opleidingen. De Vlor heeft ondertussen over dit onderwerp al een advies uitgebracht, waarna de procedure op vrij korte termijn kan bekend gemaakt worden.

13.3 Kerntakendebat

Op basis van het bestuursakkoord van 25 april 2003 zal in overleg met de lokale besturen een implementatietraject moeten worden afgesproken. Er wordt een overlegstructuur opgericht die zal waken over de uitvoering van het afgesproken implementatietraject en perspectieven voor de toekomst zal uitwerken.

Voor onderwijs moeten rond een aantal thema's zoals het uitwerken van verzelfstandigde bestuursvormen voor alle officiële scholen en een omvorming van het stelsel van sociale voordelen afspraken tot uitvoering worden gemaakt. In de eerste plaats zal getracht worden voor deze thema's te komen tot uitvoeringsmaatregelen. Alle afspraken die in dit overleg tot stand komen, zullen moeten ingepast worden in het globale onderwijsbeleid en de

begrotingsmogelijkheden en via de geëigende legistische procedures in regelgeving worden omgezet.

14. Het hoger onderwijs versterken in de uitvoering van zijn maatschappelijke opdracht

14.1 Structuur van het hoger onderwijs veranderen en de accreditatie regelen

De ondertekening van de Bolognaverklaring op 19 juni 1999 startte een proces gestart om het Europees hoger onderwijs transparant te maken en een Europese dimensie aan de kwaliteitszorg te geven tegen 2010. Tijdens de ministeriële opvolgingsconferentie in Praag op 19 mei 2001 werd het belang onderstreept van Europese samenwerking op het terrein van de kwaliteitszorg en de ontwikkeling van accreditatiesystemen. Op de Berlijnconferentie die recent plaats had, engageerden de ministers zich om tegen 2005 al een aantal prioritaire doelstellingen te realiseren zoals een effectief kwaliteitszorgsysteem, een opleidingstructuur bestaande uit twee cycli, bachelor en master, het verbeteren van de erkenning van diploma's en studieperiodes door de toepassing van de Lissabonconventie voor de erkenning van diploma's en de uitreiking van een diplomasupplement aan elke student. Tijdens de periode 2003-2005 wordt gewerkt aan een lijst van gemeenschappelijke standaarden, criteria en procedures en zal nagegaan worden hoe we de werking van de organisaties die instaan voor de kwaliteitsbewaking of accreditatie kunnen evalueren.

Vlaanderen zit duidelijk in de kopgroep wat betreft de implementatie van de Bolognadoelstellingen. Reeds jaren wordt in Vlaanderen het diplomasupplement afgeleverd en wordt voor overdracht van studiepunten het Europese systeem - European Credit Transfer System (ECTS) - gebruikt. Het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen legt de regelgeving vast voor de invoering van de bachelor-masterstructuur en van de accreditatie. Om na te gaan of de aangeboden opleidingen aan de standaarden van basiskwaliteit voldoen, heeft Vlaanderen - net als Nederland - ervoor gekozen de accreditatie tegelijk met de bachelor-masterstructuur in te voeren.

Kleine landen zijn aangewezen om samen te werken op het vlak van kwaliteitszorg en accreditatie. Vlaanderen en Nederland kozen van meet af aan voor deze samenwerking. Begin september 2003 werd het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België inzake accreditatie van opleidingen binnen het Nederlandse en Vlaamse hoger onderwijs ondertekend. Het is de bedoeling dat het verdrag - na de nodige decretale verankering - in het voorjaar 2004 in werking treedt. De gehele accreditatieprocedure kan dan geformaliseerd worden zodat de Nederlands-Vlaamse accreditatieorganisatie voor Vlaanderen opleidingen kan accrediteren en de toets nieuwe opleidingen kan uitvoeren.

Intussen bereidt een projectgroep bestaande uit personen uit het Vlaamse hoger onderwijs, ondersteund vanuit de Nederlandse Accreditatieorganisatie, de accreditatie in Vlaanderen voor. De projectgroep heeft de regelgevingen inzake de invoering van de bachelor-masterstructuur en de accreditatie in Vlaanderen en Nederland inmiddels met elkaar vergeleken. De projectgroep heeft tevens ontwerpen van beoordelingskaders voor de accreditatie en toetsingskaders opgesteld en hierover met de Vlaamse universiteiten en hogescholen overlegd.

Het verdrag plaatst Vlaanderen en Nederland in een sterke positie om in te spelen op de internationale ontwikkelingen inzake accreditatie en kwaliteitszorg in het hoger onderwijs. In juni 2003 heeft de Nederlandse accreditatieorganisatie met een belangrijke inbreng vanuit

Vlaanderen een bijeenkomst georganiseerd van Europese accreditatieorganisaties. Doel was de mogelijkheid van een wederzijdse erkenning van accreditaties na te gaan. Er werd een eerste stap gezet naar de oprichting van een Europees Consortium voor Accreditatie met als uiteindelijke doelstelling het creëren van een kader voor de erkenning van accreditaties op bilaterale of multilaterale basis.

Uiterlijk 30 september 2003 moesten de instellingen hun voorstellen voor de omvorming naar de bachelor-masterstructuur indienen. Een Erkenningscommissie zal tegen 15 januari 2004 de Vlaamse regering adviseren over die voorstellen. Indien de voorstellen een belangrijke vermeerdering of vermindering van het aantal studiepunten van de opleiding inhouden, moet de Erkenningscommissie het advies inwinnen van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VIIR) en van de Vlaamse Hogescholenraad (VIHORA). Uiterlijk op 15 februari 2004 beslist de Vlaamse regering over de omvormingsdossiers. De resultaten zullen het eerste Hoger Onderwijsregister (HOR) vormen met alle nodige en nuttige informatie over de opleidingen en hun aanbieders. Het eerste HOR zal de lijst bevatten van de bachelorsopleidingen die de instellingen kunnen opstarten vanaf 2004-2005 of 2005-2006 en de lijst van de mastersopleidingen vanaf 2007-2008 of 2008-2009. De Vlaamse regering zal de organisatie en de werking van de Erkenningscommissie vaststellen. De leden ervan heeft zij al op 4 juli 2003 aangewezen.

In uitvoering van het structuurdecreet en ontwerpen van decreet die nog in behandeling zijn, moet de Vlaamse regering nog een hele reeks uitvoeringsbesluiten goedkeuren. Een eerste reeks zijn besluiten die rond de jaarwisseling hun beslag moeten krijgen zoals de commissie projectmatig wetenschappelijk onderzoek, de registratieprocedure van de geregistreerde instellingen, de lijst van opleidingen waaraan naast bachelor of master ook nog de bestaande titels kunnen worden verbonden, de beroepsprocedure tegen beslissingen van het accreditatieorgaan, de procedure van de tijdelijke erkenning van opleidingen, de wijze van uitoefening van toezicht op de associaties, enz... Een tweede reeks uitvoeringsbesluiten die hun beslag moeten krijgen voor het einde van de lopende legislatuur zijn onder andere de vorm waarin de gegevens m.b.t. het hoger onderwijsregister moeten worden meegedeeld, het vaststellen algemene gelijkwaardigheid van diploma's, de procedure voor de erkenning van volledige gelijkwaardigheid, methodologie en criteria van de voortgangstoets in de academisering, verantwoording van het gebruik van een andere onderwijstaal, boekhoudschema van universiteiten, hogescholen en associaties, procedureverloop van de raad voor examenbetwistingen, gelijkschakeling van oude graden met bachelor / master, regels voor de rapportering door de associaties, criteria voor het verlenen van vrijstellingen, criteria voor erkenning van elders verworven competenties, vorm van de creditattesten. Alles zal in het werk worden gesteld om deze belangrijke uitvoering volgens timing te laten verlopen.

14.2 Flexibiliseren van het hoger onderwijs

Het voorontwerp van decreet betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs is op 18 juli 2003 principieel door de Vlaamse regering goedgekeurd. Het bevat een aantal wijzigingen van het structuurdecreet om de onderwijsorganisatie van de hogescholen en universiteiten zo aan te passen dat flexibelere leertrajecten kunnen worden aangeboden. In het huidige studiejaarsysteem krijgt een student een diploma na één, twee of meer studiejaars met succes te hebben voltooid. In een flexibel systeem behaalt diezelfde student een diploma na de verschillende opleidingsonderdelen (accumulatie van creditattesten) met succes te hebben beëindigd. Om te flexibiliseren, wordt de opleiding opgedeeld in opleidingsonderdelen,

uitgedrukt in gehele ECTS-studiepunten. Het voltooiën van een opleidingsonderdeel resulteert in een formele erkenning via een creditattest. Vanaf 2004-2005 kan flexibilisering worden ingevoerd, vanaf 2007-2008 is ze verplicht.

De flexibilisering van de organisatie van het onderwijs en het onderwijsaanbod, de ontwikkeling van geschikt studie- en leermateriaal en van aangepaste onderwijs- en leervormen, zullen het levenslang leren in het hoger onderwijs verder stimuleren.

Het streefdoel is dit ontwerpdecreet voor de jaarwisseling in het Vlaams parlement in te dienen.

14.3 Studietoelagen en sociale voorzieningen aanpassen aan de evolutie in het hoger onderwijs en in de maatschappij

Een ontwerp van decreet bundelt alle studentgerelateerde financiering, met name studiefinanciering, studentenvoorzieningen en studentenmobiliteit. Bij de opmaak werd rekening gehouden met nieuwe maatschappelijke behoeften en werden aanpassingen doorgevoerd in functie van de implementatie van het structuurdecreet, de flexibilisering en de internationalisering van het hoger onderwijs. Verder werden de opdrachten van de studentenvoorzieningen afgestemd, de verhouding tussen studiefinanciering en studentenvoorzieningen geëxpliciteerd en geperfectioneerd en de studentenmobiliteit geïncorporeerd in de materie van studiefinanciering. De implementatie van dit decreet is voorzien voor het academiejaar 2004-2005.

Om dit nieuwe decreet bekend te maken en de doelgroep maximaal te bereiken, zal in het voorjaar van 2004 een informatiecampagne over studiefinanciering worden opgezet.

Daarnaast worden de inspanningen uit het verleden, inzake informatieverspreiding en bereik aangehouden en uitgebreid. Alle laatstejaars van het secundair onderwijs krijgen bij hun eindrapport een informatiefolder mee waarin de reglementering van de studietoelagen voor het hoger onderwijs wordt toegelicht. Daarnaast zullen zitdagen worden georganiseerd in samenwerking met de studentenvoorzieningen van de hogescholen en universiteiten, enerzijds om informatie over de nieuwe regelgeving te verstrekken, anderzijds om de kandidaten te helpen bij het vervolledigen van hun dossier.

Ter voorbereiding van een uniek administratief loket en ter vermindering van de administratieve verlichting voor de burger, werd een e-government project opgestart met de bedoeling elektronische verwerking van de aanvragen voor studietoelagen te realiseren en de mogelijkheid te bieden on-line een toelage aan te vragen.

In 1999 bedroeg het budget voor de studietoelagen in het hoger onderwijs 42 miljoen euro; voor 2004 bedraagt dit budget 62 miljoen euro.

14.4 Studentenrechten bepalen en participatie stimuleren

Nog tijdens deze legislatuur wil ik het regelgevend kader voor de rechten van de studenten uittekenen en in een decreet verankeren. Dit vormt trouwens één van de onderdelen van de afsprakennota tussen de meerderheid en de CD&V.

Ik wil duidelijk herkenbare studentenrechten afbakenen die de student garanties geven om deel te nemen aan het onderwijskundig, wetenschappelijk en maatschappelijk discours binnen

een faculteit, departement, universiteit, hogeschool of associatie. Deze rechten moeten geëxpliciteerd worden en voorwerp uitmaken van een dialoog en besluitvorming in de schoot van de onderwijsgemeenschap. De instellingen kunnen zorgen voor de concrete invulling via een toetredingsovereenkomst tussen de instelling en de student, die door de inschrijving tot stand komt. De studenten zullen -vanaf 1 januari 2005- een betere rechtsbescherming krijgen bij betwistingen van examenbeslissingen.

Dit academiejaar zal het regelgevende kader van de studentenparticipatie op institutioneel niveau definitief worden vastgelegd. Dit ontwerpdecreet zal werkbare en effectieve participatiestructuren opleggen op het bestuursniveau van de associatie en op dat van elke universiteit en hogeschool. De praktijk om de algemene organisatie en werking van de instelling te bespreken met het personeel en de studenten zal in het ontwerpdecreet worden vastgelegd voor alle instellingen en associaties. Maar hierbij zal gestreefd worden naar de realisatie van een inhoudelijke eenheid, waarbij rekening wordt gehouden met verscheidenheid van bestaande structuren, ontwikkelingen en culturen.

Ook de overleg- en onderhandelingsstructuur op het Vlaams niveau zal worden aangepast. De bestaande sectorcomités, uitgesplitst tussen universiteiten en hogescholen, worden omgevormd tot één Vlaams onderhandelingscomité. In deze structuur zal naast de erkende vakorganisaties en de overheid ruimte worden gecreëerd voor de inbreng van de universiteiten en hogescholen als één geleding bij de ontwikkeling en behandeling van nieuwe regelgeving. Tevens zal bij de onderhandelingen tussen de vakbonden en overheid bij toekomstige CAO's structureel overleg gepleegd worden met de universiteiten en hogescholen.

15. Levenslang en levensbreed leren afstemmen en verder uitbouwen

De Dienst Informatie Vorming en Afstemming (DIVA) – de vroegere Interface Vorming - is het instrument van de Vlaamse Regering om een transparanter vormingsbeleid te realiseren en levenslang en levensbreed leren te stimuleren. De betrokken partners zijn de publieke vormingsactoren: onderwijs, VDAB, VIZO en het sociaal-cultureel werk vertegenwoordigd door SoCius. De DIVA beoogt de verdere afstemming tussen deze institutionele opleidingsverstrekkingen te bevorderen.

Op basis van de evaluatie van de realisaties worden de beleidsinitiatieven vervat in het actieplan levenslang en levensbreed leren regelmatig bijgestuurd. Het Ministerieel Comité Vorming keurde het programma 2003 goed met het accent op de projecten die in 2004 worden verder gezet.

Het uitbouwen van een geïntegreerd model van beoordeling en erkenning van verworven competenties (EVC) is nog steeds een cruciale uitdaging om levenslang leren te realiseren. De Vlaamse regering lanceerde een tweede projectoproep die zicht toespitst op de publieke en privé zorgsector, de taalopleidingen binnen de CVO, de toeleiding van kort geschoolden via verkorte opleidingstrajecten naar knelpuntberoepen (vooral naar de sectoren van Voeding en Horeca) en het uitwerken van een EVC-procedure voor vrijwilligers-bestuursleden. De projecten zullen in oktober 2003 van start gaan en maximaal één jaar bestrijken. Eind 2003 zal op basis van de evaluatieverslagen van de projecten van 2002 een beleidsadvies aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd. In april 2004 zal een eerste Vlaamse EVC-dag de resultaten van deze projecten tonen. Ondertussen loopt een onderzoek naar het draagvlak van de invoering van een gemeenschappelijke portfoliomethodiek bij de publieke opleidingsverstrekkingen en naar de opportuniteit van eenvormigheid van leerbewijzen. Verder

wordt een voorstel van raamwerk uitgewerkt voor een systeem van kwaliteitsborging voor EVC, inclusief een deontologische code op basis van de resultaten van de eerste vijf projecten. Ten slotte zal ook de uitvoering van het decreet betreffende de titel van beroepsbekwaamheid worden opgenomen.

'De Grote Leerweek' (GLW) vond van 6 tot 14 september 2003 voor de derde keer plaats. Naast de ministers van het Ministerieel Comité Vorming ondersteunt ook de Vlaamse minister voor Landbouw De Grote Leerweek. Het is een leerfestival om volwassenen bewust te maken door hen te tonen dat leren zinvol én plezierig is. Het initiatief stimuleert ook de samenwerking tussen organisaties voor volwassenenvorming. De overheid stimuleert de organisaties om hun kennismakingsacties zo veel mogelijk te organiseren op publieke plaatsen. De ervaring leert immers dat volwassenen die geen behoefte voelen om bij te leren, niet geneigd zijn zich te begeven naar opleidingscentra en scholen. In totaal werden er 292 activiteiten georganiseerd in 153 steden en gemeenten. Na De Grote Leerweek 2003 worden het concept en de klemtonen van de editie 2004 voorbereid. Vanaf 2004 zal De Grote Leerweek in de maand mei gehouden worden. Op die manier sluit ze beter aan bij de promotiecampagnes van de instellingen zelf.

Om de informatie over het bestaande leeraanbod toegankelijker te maken voor de burger werd een haalbaarheidsstudie 'Leerwinkel' uitgevoerd en een nota over mogelijke scenario's door een externe consultant afgewerkt. Inmiddels werd een stappenplan opgesteld om de 'Leerwinkel' in 2004 onder optimale omstandigheden van start te laten gaan. In eerste instantie worden de databank en de website van de Leerwinkel uitgewerkt en zal worden nagegaan hoe men via andere, meer persoonlijke kanalen informatie en advies bij de burger kan brengen. De gezamenlijke stagedatabank van de DIVA zal vorm krijgen via een portaalsite en een stagedatabank. De portaalsite zal als wegwijzer in de verschillende stagetypes fungeren. De stagedatabank - inclusief zoeken en matches - geeft informatie over potentiële kandidaten voor een stage en over ondernemingen die een stage aanbieden. De databank zal opgebouwd worden als een open systeem, waardoor eventueel toekomstige DIVA-partners kunnen aansluiten. De functionele en technische analyse wordt voorzien voor einde 2003. De stagedatabank zal operationeel zijn in het najaar van 2004.

Nog dit kalenderjaar zal een eerste *'Jaarboek Levenslang en Levensbreed Leren'* worden uitgegeven. Inmiddels werd eveneens een onderzoek uitbesteed naar een concept voor een systematische monitoring van het levenslang en levensbreed leren in Vlaanderen. De resultaten worden verwacht in het voorjaar van 2004.

Een modulariseringsproject moet de modulaire opleidingen transparant maken door een doorzichtige structuur op punt te zetten van de modulaire beroepsopleidingen van de betrokken opleidingsverstreckers. Ook de wederzijdse erkenning van de certificering van de overeenstemmende opleidingen en modules hoort in dit plaatje thuis. Precies weten welke leervragen er bestaan en welke behoeften er bij de mensen leven is een belangrijke basis om vorming te organiseren. In maart 2004 zal het onderzoek naar een methodologie voor detectie van educatieve behoeften worden afgerond.

Momenteel is een modulair concept voor de opleiding voor opleiders van volwassenen - inclusief de certificering daarvan - in ontwikkeling en wordt nagegaan in welke mate dit kan gebeuren via e-learning. Hierop aansluitend kunnen experimenten worden opgezet. In het voorjaar 2004 zal een typische module in experimentele vorm worden aangeboden en in het najaar 2004 gebeurt dit voor meerdere modules.

Opleidingen in het deeltijds kunstonderwijs kunnen bijdragen tot het bijspijkeren van creativiteit van volwassenen in het algemeen en werknemers in het bijzonder. Daarom wil ik bekijken hoe het deeltijds kunstonderwijs kan sporen met de maatregelen rond levenslang en levensbreed leren. Meer concreet denk ik aan de opleidingscheques. Ik vind het vanzelfsprekend dat ook academies worden opgenomen in de lijst van erkende opleidingsverstreckers.

16. Scholeninfrastructuur verbeteren

Ondanks de belangrijke, extra financiële inspanningen die in de periode 2000 tot 2003 en ook nog in 2004 voorzien werden en worden voor scholeninfrastructuur, blijven de wachtlijsten voor de financiering en de subsidiëring van schoolgebouwen een probleem.

Het weze duidelijk dat zelfs een aanzienlijke verhoogde financiering of subsidiëring alleen, geen structurele oplossing zal bieden voor de schoolgebouwenproblematiek. Enkel een gediversifieerd beleid, waarbij aanvullende beleidsinstrumenten worden ontwikkeld, kan op termijn een kwalitatieve infrastructuur garanderen voor leerling en leerkracht.

Ik zal in de loop van dit schooljaar een concept uitwerken waarbij beleidsdomein en netoverschrijdende samenwerking gestimuleerd wordt, waarbij PPS-projecten worden uitgebouwd en/of andere vormen van alternatieve financiering worden aangereikt.

17. Brussel en de Vlaamse Rand

17.1 Brusseldecreeet

De netoverschrijdende structuur ter ondersteuning van de Nederlandstalige basisscholen in Brussel - het voorrangbeleid Brussel (VBB) - ging op 1 september 1999 van start. Momenteel is het VBB-project actief in 92 van de 117 Brusselse Nederlandstalige basisscholen.

Het inschrijvingsrecht, ingesteld door het gelijke onderwijskansendecreeet, heeft de problemen van de Nederlandstaligen om een Nederlandstalige school van hun keuze te vinden in een scherper daglicht geplaatst. Deze problemen zijn echter niet nieuw en bestaan reeds langer dan het inschrijvingsrecht. Ze betreffen o.m. de onderwijskwaliteit die zou zijn achteruitgegaan door de verdringing van het Nederlandstalig karakter ten gevolge van een groeiende aanwezigheid van anderstaligen. Naar aanleiding van de ontmoeting met de directies uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in december 2002, vatte ik het plan op het beleid voor het leerplichtonderwijs in Brussel kritisch te herbekijken om het beleid te differentiëren. Ik zal de voorstellen voorleggen aan het lokaal overlegplatform voor het Brusselse basis- en secundair onderwijs en aan de Onderwijscommissie van het Vlaams Parlement.

De taalheterogeniteit onder de Brusselse gezinnen zorgt ervoor dat leerlingen die over het potentieel beschikken om met succes de A-stroom in het voltijds secundair onderwijs aan te vatten toch naar de B-stroom verwezen worden als gevolg van taalachterstanden. Daarmee komt het beginsel van de gelijke onderwijskansen in het gedrang. Zelfs indien deze leerlingen er later in slagen alsnog naar het algemeen of technisch secundair onderwijs over te stappen, wordt hun studieduur nodeloos verlengd. Om dit te verhelpen, zal een experiment worden

opgestart dat de scholen voor voltijds gewoon secundair onderwijs in Brussel de mogelijkheid biedt een alternatief curriculum voor de eerste graad (eerste leerjaar A en tweede leerjaar) te voorzien. Twee varianten zullen worden aangereikt, waarvan de keuze zal worden ingegeven door de graad van taalachterstelling van de doelgroep. Aan de graadgebonden eindtermen wordt niet geraakt. Ze moeten door de betrokken leerlingen onverkort worden bereikt om overal in Vlaanderen de gelijkwaardigheid van afgeleverde studiebewijzen te verzekeren.

Om aan de aangehaalde problemen het hoofd te bieden zal ik dit schooljaar een Brusseldecreeet opstellen, rekening houdend met de aangekondigde resolutie van het Vlaams parlement.

17.2 Vlaamse rand

Sinds het schooljaar 1997-1998 kent de Vlaamse regering de Nederlandstalige basisscholen gelegen in de rand- en taalgrensgemeenten -op projectbasis- extra lestijden toe, om de integratie te bevorderen van de leerlingen waarvan de thuistaal verschilt van de onderwijstaal. Het project wordt onder dezelfde voorwaarden en modaliteiten verder gezet.

Tijdens mijn ontmoeting met de directies van de scholen in de Vlaamse rand eind vorig jaar kwamen een aantal vragen aan bod. Deze vragen worden onderzocht met het oog op een beslissing om hetzij het project te verlengen, hetzij een geëigende oplossing binnen het gelijke onderwijskansendecreeet te bieden.

18. Het onderwijs internationaliseren

18.1 Deelnemen aan het Europees onderwijsbeleid

Het voorbije jaar kwam de ontwikkeling van een Europees beleid betreffende onderwijs en vorming in een stroomversnelling terecht. De voorbereiding van een Europese ruimte voor hoger onderwijs is nu reeds een aantal jaren bezig. Door het Bolognaproces krijgt het een steeds concretere invulling. Sinds het Brugge-Kopenhagenproces richt het Europees beleid zich ook op het beroepsonderwijs en de beroepsopleiding. Het doelstellingsrapport brengt ook het leerplichtonderwijs hoe langer hoe meer in de beleids sfeer van de Europese Unie.

De Europese onderwijsministers keurden in mei 2003 vijf referentiepunten (benchmarks) goed waarmee ze een aantal vooropgestelde doelstellingen van het doelstellingsrapport kwantificeerden (targets). Het betreft Europese gemiddelden die in 2010 gehaald moeten worden en die de verwezenlijking van de algemene doelstelling van Lissabon 2000-2010 ondersteunen.

Naast het verminderen van het aandeel van de 18 tot 24-jarigen dat maximaal het lager secundair onderwijs met succes heeft beëindigd tot 10% (cf. verminderen van het aandeel vroegtijdige schoolverlaters), gaat het over de volgende doelstellingen:

- Het totaal aantal afgestudeerden in wiskunde, wetenschappen en technologie in het hoger onderwijs moet tegen 2010 met tenminste 15% gestegen zijn en tegelijk moet de genderongelijkheid in deze sectoren verminderen.

- Tegen 2010 moet tenminste 85% van de 22-jarigen het hoger secundair onderwijs succesvol beëindigd hebben. Hoger secundair onderwijs komt in Europees verband overeen met het

diploma secundair onderwijs maar ook met de studiegetuigschriften na het tweede leerjaar van de derde graad beroepssecundair onderwijs en na het succesvol doorlopen van het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Tevens worden de diploma's, getuigschriften en brevetten in het secundair onderwijs voor sociale promotie hiermee gelijk gesteld, alsook de eindexamens in de leertijd van het VIZO. Volgens de Eurostat-berekening lag dit percentage in 2000 voor de Vlaamse gemeenschap op 84,70 %.

Het percentage 15-jarige leerlingen die voor leestaken maximaal competentieniveau 1 halen van het OESO-onderzoek -Programme for International Student Assessment (PISA)- moet tegen 2010 met minstens 20% dalen in vergelijking met het jaar 2000. Het aandeel leerlingen met dit zeer laag niveau in lezen bedroeg in de Vlaamse Gemeenschap 12 % in 2000.

- Minstens 10 % van de 25-64-jarigen moet tegen 2010 deelnemen aan onderwijs of vorming. Deze doelstelling sluit aan bij de Europese richtsnoeren voor werkgelegenheid en is bovendien opgenomen in het Pact van Vilvoorde. Volgens de arbeidskrachtenenquête van het Nationaal Instituut van de Statistiek die deelname aan onderwijs en vorming in de vier weken voorafgaand aan de enquête bevroegt, bedroeg dit percentage voor België 7,3 % in 2001. Cijfers voor het Vlaams Gewest zijn nog niet beschikbaar.

Tegen de Lentetop van 2004 moeten de huidige en de toetredende EU-lidstaten rapporteren over de vordering van deze doelstellingen. Hoewel de Vlaamse gemeenschap enkele van de vooropgestelde percentages dicht benadert, zijn er duidelijk nog bijkomende inspanningen nodig om ze te realiseren.

In november 2002 ondertekenden de onderwijsministers van 29 landen of deelstaten een Verklaring van Kopenhagen waarin de principes en prioriteiten van het Brugge-initiatief (2001) zijn overgenomen zoals het beter op elkaar afstemmen van de beroepsopleidingstelsels in Europa, het uitwerken van kwaliteitsstandaarden, het wederzijds erkennen van kwalificaties en opleidingsstructuren. Daarom spreekt men nu verder over het Kopenhagenproces.

Door de groeiende impact van het Europese onderwijsbeleid op het Vlaamse onderwijsbeleid en -veld rijzen steeds meer vragen rond het democratisch gehalte van de besluitvorming in het kader van de Europese Unie. Daarom zullen we in de Vlaamse gemeenschap op zoek moeten gaan naar mogelijkheden om de Europese besluitvorming niet alleen transparanter te maken, maar de democratische deelname aan die besluitvorming te verbeteren. In ieder geval moeten snelle en efficiënte kanalen worden aangeboord om de communicatie over de Europese besluitvorming naar de uiteenlopende betrokkenen te intensifiëren.

Om de ontwikkelingen op Europees vlak te kunnen volgen, zorgde Vlaanderen ervoor dat Vlaamse experts deelnemen aan bijna alle werkgroepen die de Europese Commissie binnen het Doelstellingen- en Kopenhagenproces installeerde. Zo zijn we aanwezig bij het tot stand komen van ideeën en ontwerpaanbevelingen om deze tijdig te kunnen kaderen in het Vlaams beleid en te communiceren naar het onderwijsveld. Verder wordt ernaar gestreefd om telkens wanneer de Europese Commissie goede voorbeelden wil inventariseren, Vlaamse goede voorbeelden aan te reiken en uit de Europese voorbeelden inspiratie te putten voor het Vlaams beleid.

Een eerste gezamenlijk interimrapport van de Europese Commissie en de Raad Onderwijs in verband met het Doelstellingen- en Kopenhagenproces zal op de Lentetop 2004 worden aangeboden. Het is belangrijk hierbij het basisprincipe van de open coördinatiemethode goed

voor ogen te houden. Hoewel de doelstellingen van beide processen zijn vastgelegd in een gemeenschappelijk programma of een verklaring, is elke lidstaat vrij in de implementatie van die doelstellingen en het leggen van eigen klemtonen. De uitdaging bestaat er dan ook in - binnen het brede menu van de Europese aanbevelingen - een goed doordachte keuze te maken van aanbevelingen die passen binnen of aansluiten bij de prioriteiten van het Vlaamse beleid. We hoeven ons dus niet blindelings op de Europese agenda te oriënteren, maar kunnen deze zelf stofferen. Mobiliteit bijvoorbeeld prijkt bovenaan de Europese agenda, is sterk economisch geladen en is eerder een doelstelling geworden dan een instrument. Vanuit Vlaams beleidsperspectief beschouwen we mobiliteit echter als een instrument om het Europees burgerschapsgevoel en de talenkennis te bevorderen en kaderen we de mobiliteitsinitiatieven in het gelijke kansenbeleid en de kwaliteitsbewaking van het Vlaams onderwijs.

18.2 Het Vlaams onderwijs aansluiten op beleidsinitiatieven van andere multilaterale organisaties

Ook dit jaar zal het departement onderwijs participeren aan het programma voor onderwijsindicatoren (INES) van de OESO. Volgend jaar zullen de resultaten van zowel *'Program for International Student Assessment'* (PISA) 2003 als *'Trends in International Mathematics and Science Study'* (TIMSS) 2003, waaraan ook de Vlaamse gemeenschap participeerde, worden bekend gemaakt. Binnen de Raad van Europa volgen we het project rond burgerschapsvorming van nabij op. Dit jaar vertegenwoordigde collega Van Grembergen België op de tweejaarlijkse Algemene Vergadering van Unesco. Via zijn toespraak onderstreepte ik het belang van het *'Framework for Action'* dat in 2000 in Dakar met als thema *'Education for all'* werd aangenomen. De zes doelstellingen van Dakar zijn een belangrijke leidraad voor zowel het Vlaamse onderwijs als de samenwerking die we in bilateraal verband uitbouwen met bijvoorbeeld Zuid Afrika en Marokko.

Tijdens de Wereldtop voor Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg in 2002 heeft de wereldgemeenschap herbevestigd dat economische, sociale en ecologische ontwikkelingen onderling afhankelijk zijn en voortdurend op mekaar inspelen. Ook de OESO en de Europese Unie stellen duurzame ontwikkeling als een belangrijk principe voorop.

'Education for All' - het centrale onderwijsthema van Unesco - is niet alleen een wereldwijd na te streven doel, maar ook een krachtig instrument om een duurzame toekomst te bewerkstelligen. Het implementatieplan van Johannesburg, dat door de lidstaten van de Verenigde Naties werd goedgekeurd, stelt dat onderwijs cruciaal is voor de bevordering van duurzame ontwikkeling. Een brede en geïntegreerde visie op onderwijs is noodzakelijk om nieuwe kennis en vaardigheden inzake duurzame ontwikkeling, alsook veranderingen in gedrag en levenswijze van kinderen en volwassenen te realiseren. De Verenigde Naties hebben de jaren 2005-2014 dan ook uitgeroepen tot *'Decennium voor Onderwijs voor Duurzame Ontwikkeling'*. In het komende jaar ben ik bereid mijn departement actief te laten meewerken aan een inventaris waarin alle relevante initiatieven en projecten rond duurzame ontwikkeling in Vlaanderen worden opgenomen.

18.3 De bilaterale onderwijssamenwerking voortzetten

De samenwerking tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika werd in februari 2003 herbevestigd met de ondertekening van een vernieuwde samenwerkingsovereenkomst. Bij deze gelegenheid werd een nieuw werkprogramma opgesteld, waarin ook onderwijs een belangrijke plaats

inneemt. Ik zal het project *'Support for Values in Education by School Governing Bodies'* ondersteunen. Dit project werd voorgesteld door het Zuid-Afrikaanse onderwijsdepartement en legt de klemtoon op de rol van schoolbesturen in de waardevorming. Daarnaast zal ik een subsidie verlenen aan het Nelson Mandela Children's Fund, een Zuid-Afrikaanse NGO die zich inzet voor de meest kwetsbare kinderen in de samenleving, voor de uitvoering van een project rond kinderrechten. Mogelijkheden voor de ondersteuning van andere projecten worden momenteel nog onderzocht.

Ook de samenwerking met Marokko wordt dit jaar verder gezet. De samenwerkingsprojecten tussen Vlaamse en Marokkaanse basis- en secundaire scholen zullen worden geëvalueerd.

Ik zal een nieuw samenwerkingsakkoord sluiten met de Russische minister bevoegd voor onderwijs waardoor een aantal succesvolle projecten kunnen worden verder gezet en een aantal nieuwe pistes verkend. Tijdens de opvolgingsconferentie voor het Bolognaproces in Berlijn beslisten de ministers zeven nieuwe landen in het Bolognaproces op te nemen, waaronder ook Rusland. Omdat het voor deze landen niet altijd gemakkelijk is om de doelstellingen van Bologna volgens het afgesproken tijdpad te realiseren, heb ik sterk erop aangedrongen deze nieuwe landen te ondersteunen in hun proces van integratie in de hoger onderwijsruimte.

De bilaterale onderwijssamenwerking zal uiteraard gestroomlijnd worden op de bestaande samenwerkingsinitiatieven in de betreffende landen om een geïntegreerd beleid inzake ontwikkelingssamenwerking te bekomen.

Stand van zaken van de uitvoering van de resoluties en moties aangenomen door het Vlaams Parlement

Resoluties

Nr. 1138 (2002-2003) filosofieonderwijs

Op 5 mei 2003 formuleerde de DVO een advies hieromtrent. De eindtermen zoals burgerzin, sociale vaardigheden en leren leren zijn sterk gericht op filosofische vaardigheden. Het is immers belangrijk dat kinderen vanaf jonge leeftijd leren participeren, een kritische mening leren formuleren en presenteren, leren luisteren naar het oordeel van anderen en in groep bepaalde beslissingen te leren nemen. Onder meer daarom werd het ontwerp-participatiedecreet voorbereid en wordt (respect voor) diversiteit aangemoedigd. Verdere discussies moeten uitwijzen hoe het filosofieonderwijs in het Vlaams onderwijs kan worden geïntegreerd.

Nr. 1383 (2002-2003) samenwerking gemeenschappen-federale overheid rond optimale toekenning van de studiebeurzen

Wat de resolutie inzake de samenwerking gemeenschappen-federale overheid betreft voor een optimale toekenning van de studiebeurzen, dienen er geen initiatieven genomen te worden inzake regelgeving. De laatste jaren werden reeds heel wat inspanningen gedaan om enerzijds alle rechthebbenden te bereiken (informatieverspreiding) en anderzijds de toelage zo snel mogelijk en met zo min mogelijke administratieve belasting aan de rechthebbenden te bezorgen (e-government). Via integratie van andere databestanden zal stapsgewijze een doorgedreven elektronische verwerking van de aanvragen worden gerealiseerd. Op het vlak van informatica wordt het nodige onderzoek gedaan voor aanpassing van de infrastructuur en het verwerkingsprogramma, gezien de huidige mainframe dergelijke doorgedreven verwerking niet toelaat.

Uiteraard wordt daartoe overleg gepleegd met alle betrokken instanties die deze databestanden kunnen aanreiken, zoals het federale Ministerie van Financiën op federaal niveau, de Kruispuntbank voor sociale zekerheid, de instellingen die onderwijs aanbieden.

Nr. 1571 (2002-2003) implementatie van Sorbonne- en Bolognaverklaring, taalregeling en gebruik van Nederlandstalige graden in het hoger onderwijs

De gezamenlijke behandeling van het voorstel van decreet en de voorstellen van resolutie heeft uiteindelijk geleid tot de definitieve tekst van het decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen. Vanaf de opstart van het debat over de Bolognaverklaring werden zeer diverse standpunten werden geformuleerd over de taalregeling in het hoger onderwijs. Het structuurdecreet en de amendementen daarop verwoorden een consensus terzake.

Nr. 1578 (2002-2003) rechtszekere en ordentelijke start van het schooljaar

Met deze resolutie zal ten volle rekening worden gehouden bij de besluitvorming die in het laatste jaar van deze legislatuur nog gerealiseerd zal worden. We mogen niet vergeten dat overleg, advies en parlementair debat tijd vergen, maar noodzakelijk zijn om democratisch besluitvormingsproces te verzekeren. Waar mogelijk kan overwogen worden de dat van inwerkingtreding op te schuiven op voorwaarde dat dit de rechten van scholen, personeelsleden en leerlingen niet in het gedrang brengt.

Nr. 1619 (2002-2003) islamonderricht

Vanuit de overheid werden geen speciale maatregelen genomen om het islamonderricht in de scholen te stimuleren. Het project rond de opleiding van islamleerkrachten in de Erasmushogeschool wordt ook dit schooljaar verder gezet.

Nr. 1630 (2002-2003) hygiëne in schoolkeukens en de kwaliteit van schoolmaaltijden

Het behoort tot de bevoegdheid van het voedselagentschap om een stand van zaken ter zake op te maken. Desalniettemin zullen in de toekomst betere afspraken met de federale overheid worden gemaakt worden rond taakverdeling en verantwoordelijkheden. De onderwijsinspectie schenkt bij de doorlichtingen de nodige aandacht aan alle aspecten van welzijn en hygiëne, zodat dit als een aansporing van de directies kan beschouwd worden om de hygiëne van de schoolkeukens te verzekeren. Over 'evenwichtige' voeding onthoudt de inspectie zich van commentaar. Voor de controle van de kwaliteit van schoolmaaltijden is de onderwijsinspectie noch bevoegd, noch gekwalificeerd.

Moties*Nr. 1381 (2002-2003) financiering van de hogescholen*

Het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen voorziet in bijkomende middelen voor de Vlaamse hogescholen:

Middelen voor de academisering van de tweecycli-opleidingen worden als volgt voorzien:

2002: 0,75 miljoen euro

2003: 5,0 miljoen euro

2004: 8,0 miljoen euro

2005: 10,9 miljoen euro

2006: 12,9 miljoen euro

Aanvullende middelen betreffen:

2003: 1.909 duizend euro

2004: 3.818 duizend euro

2005: 5.602 duizend euro

2006: 7.362 duizend euro

Naast het bestaande hobu-fonds worden middelen voor projectmatig wetenschappelijk onderzoek voorzien:

2003: 3 miljoen euro

2004: 7 miljoen euro

2005: 7,5 miljoen euro

vanaf 2006: 9 miljoen euro

Bij de tweede budgetcontrole 2003 werd 11,3 miljoen euro bijkomend vrijgemaakt om de kost van het overgangsstelsel TBS 55+ voor de hogescholen te compenseren.

Verder werd - in een gemengde werkgroep met de departementen kunst- getracht tot afspraken te komen over het onderwijsaanbod. Deze gesprekken leverden echter geen resultaten op. Daarom werd voor een meer algemene regeling geopteerd. Het decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen voorziet in de omvorming van de bestaande opleiding naar de bachelor-master structuur. Deze omvorming zal beoordeeld worden door de erkenningcommissie.

Nr. 1382 (2002-2003) toegankelijkheid van scholen voor mensen met bijzondere noden

De raad van bestuur van DIGO heeft het voorstel verworpen om de goedkeuring tot subsidiëring te laten afhangen van een toegankelijkheidscertificaat. De raad van bestuur meent dat de toegankelijkheid niet kan worden ingevoerd als een subsidie criterium omdat:

de Vlaamse regering -in haar regeerakkoord- vooropstelde dat de procedures moeten worden vereenvoudigd. Het invoeren van een bijkomend 'certificaat' betekent een verzwaring van de administratieve behandeling van scholenbouwdossiers. Tevens is dit slechts een papieren garantie.

indien het criterium 'toegankelijkheid' wordt ingevoerd, dan dienen ook andere, bijkomende criteria worden overwogen (vb. milieu, energie, hygiëne).

Daarnaast speelt het aspect 'verantwoordelijkheid'. Het is in de eerste plaats de bouwheer (het schoolbestuur of inrichtende macht) die verantwoordelijk is voor de naleving van de regelgeving inzake toegankelijkheid. De DIGO -als subsidiërende overheid- informeert de bouwheer enkel over de bestaande regelgeving. Het is de taak van de instantie die de bouwvergunning aflevert om de toepassing van deze regelgeving te controleren. De DIGO heeft deze controlerende bevoegdheid niet;

sinds geruime tijd bestaat een spoedprocedure bij de DIGO indien schoolgebouwen moeten worden aangepast omdat gehandicapte leerlingen er onderwijs willen volgen.

Nr. 1519 (2002-2003) geïntegreerd en inclusief onderwijs

Als antwoord op de motie werd -na samenspraak met de GON- coördinatoren en de netten- de omzendbrief 'geïntegreerd Onderwijs' aangepast. Daarin worden hoofdzakelijk de mogelijkheden tot flexibel gebruik van Gon-uren verduidelijkt.

Het standpunt over inclusief onderwijs moet nog verwerkt worden. Alle knelpunten daaromtrent werden verwerkt in de discussienota 'maatwerk in samenspraak', waarover hoorzittingen in het Vlaams parlement werden gehouden. Vanaf oktober start een overleg tussen overheid, onderwijsverstrekkers en alle betrokkenen over de aangereikte pistes. Het is de bedoeling in april tot aanbevelingen en scenario's te komen rond inclusie in de Vlaamse scholen. Deze scenario's moeten het voor ouders en leerlingen mogelijk maken een vrije en gemotiveerde keuze te maken tussen een school in het buitengewoon onderwijs of in een gewone onderwijs maardie –vanuit het buitengewoon onderwijs- ondersteund wordt.

Nr. 1521 (2002-2003) (her)waardering van het technisch en beroepssecundair onderwijs

Voor de (her)waardering van het technisch en beroepssecundair onderwijs werden reeds heel wat initiatieven opgestart. Het komt erop neer de inspanningen te coördineren om een maximale effectiviteit te garanderen.

Het inrichten van stages wordt aangemoedigd door een nieuwe regelgeving en de stagedatabank en via de 'Dagen van de Stage' die in alle Vlaamse provincies -in samenwerking met de Kamers van Koophandel- worden georganiseerd. De Regionale technologische centra bevorderen stages, werken rond infrastructuur, maken promotie voor het technisch en beroepssecundair onderwijs en bevorderen netwerken tussen scholen en bedrijven. Verder zijn er de sectorconvenants tussen bedrijfssectoren en de Vlaamse regering. Eén van hoofdstukken van deze convenants is gewijd aan de relaties tussen onderwijs en bedrijfsleven, met aandacht voor onder meer stages, infrastructuur, het samenwerking inzake modularisering. Daarnaast werden ook specifieke onderwijsconvenants gesloten, die zeer concreet -tot op het niveau van de scholen zelf- engagementen bevatten van sectoren en scholen in het technisch en beroepssecundair onderwijs. Deze engagementen handelen over onder meer stages, infrastructuur, delen van expertise. Ook het ondernemerschap krijgt aandacht. In het kader van de brugprojecten economie-onderwijs werden een aantal projecten gesteund, specifiek gericht op het technisch en beroepssecundair onderwijs.

Binnen de pilotprojecten opgezet in het kader van 'Accent op talent' geëxperimenteerd met de integratie van vakken. Binnen het technisch en beroepssecundair onderwijs kunnen maximaal 36 wekelijkse lessen worden ingericht. Het staat de school evenwel vrij om dit

aantal te reduceren naar 34 of zelfs 32 wekelijkse lestijden om leerlingen meer tijd te gunnen voor zelfstudie, begeleiding of naschoolse activiteiten.

Nr. 1563 (2002-2003) samenwerking cultuur en onderwijs

In de door het protocol Onderwijs-Cultuur opgezette overlegstructuren wordt nagegaan welke concrete stappen moeten gezet worden om een meer structurele samenwerking tussen cultuur en onderwijs te realiseren. De adviesgroepen Schooltijd, Vrije Tijd en Professionele Tijd en de stuurgroep hebben de voornaamste aandachts- en knelpunten, die uit hun respectieve discussies naar voren kwamen, in kaart gebracht. Op basis hiervan zullen in de loop van dit schooljaar een eerste reeks concrete beleidsvoorstellen worden uitgewerkt.

Nr. 1601 (2002-2003) Infrastructuur: containerklassen en wachtlijsten

In het kader van beter bestuurlijk beleid wordt binnen het beleidsdomein onderwijs een 'Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs' (AGION) voorzien waardoor de samenwerking op het vlak van investeringen in schoolinfrastructuur moet verbeteren. Daarnaast zal een samenwerking met de privé sector worden nagestreefd in de vorm van een publiek-private samenwerking (PPS).

Nr. 1641 (2002-2003) implementatie van het gelijke onderwijskansendecreet I in het Brussels Nederlandstalig onderwijs

Het initiatief om een Brusseldecreeet voor te bereiden wil uitvoering geven aan deze motie. Leerkrachten en directies werden inmiddels al geïnformeerd over de bestaande, specifieke voordelen voor Brussel. Het project Voorrangbeleid Brussel krijgt een decretale verankering in het Brussel decreet. Een uitbreiding naar het SO moet nog overwogen worden. In ieder geval zal bij de voorbereiding van het decreet, het debat rond het Brussels Nederlandstalig onderwijs in stroom versnelling komen.

Nr. 1700 (2002-2003) vroegtijdige pensioneringen in het gemeenschapsonderwijs (onderwijzend personeel van het kleuter- en leerplichtonderwijs)

Wij stellen vast dat procentueel meer personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs vroegtijdig gepensioneerd worden, maar de reden daarvoor is ons niet bekend. Een eventueel standpunt moet worden gebaseerd op een studie van het cijfermateriaal.

Nr. 1736 (2002-2003) stagementors in de opleidingen verpleegkunde en vroedkunde

Voor de opleidingen binnen het studiegebied Gezondheidszorg behoren zowel de toegang tot als de uitoefening van het beroep tot de bevoegdheid van de federale minister bevoegd voor Volksgezondheid. De beroepssector is verantwoordelijk voor het opvolgen van de beroepsactiviteiten die in het kader van een stage worden uitgeoefend.

Het behoort niet tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap een statuut uit te werken voor de categorie werknemers uit de gezondheidszorg of uit andere beroepssectoren die betrokken zijn bij de begeleiding van stagiairs op de stageplaats. De Vlaamse overheid nam de voorbije jaren diverse maatregelen om de instroom te verhogen in en een gekwalificeerde uitstroom te garanderen voor de opleidingen in de zorgsector. Het behoort tot de verantwoordelijkheid van de werkgever -de stagegever- om de stagementoren voldoende stimuli en mogelijkheden te bieden om pedagogische bijscholing te volgen. De opleiding van de stagementoren en de begeleiding die zij bieden, zal aan bod komen tijdens het maatschappelijk debat rond kwaliteitszorg.

Om de kwaliteit van de opleiding en van de uitstroom van afgestudeerden blijvend te garanderen, is het aangewezen dat de hogescholen een specifiek aanbod aan posthogeschoolvorming uitwerken ten behoeve van de stagementoren op de stageplaats. De

decretale bepalingen m.b.t. de maatschappelijke dienstverlening bieden voldoende mogelijkheden om -op vraag van de stageverlenende instellingen- dergelijke bijscholing op maat en tegen vergoeding aan te bieden. De maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening maakt ook in het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen deel uit van de zending van de hogescholen en universiteiten.

Marleen VANDERPOORTEN,
Vlaams minister van Onderwijs en Vorming
